

ΥΠΑΤΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Βρυξέλλες, 18.5.2017
JOIN(2017) 18 final

**ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ,
ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της αναθεώρησης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής
Γειτονίας**

Πίνακας περιεχομένων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	4
Διμερής δέσμευση	4
Περιφερειακή δέσμευση.....	8
3. ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	11
Χρηστή διακυβέρνηση, δημοκρατία, κράτος δικαίου και ανθρώπινα δικαιώματα	11
Οικονομική ανάπτυξη με σκοπό τη σταθερότητα	14
Ασφάλεια	19
Μετανάστευση και κινητικότητα	22
4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	24
Κοινός προγραμματισμός και αυξημένος συντονισμός με τα κράτη μέλη της ΕΕ	25
Αυξημένη συνεργασία με τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (ΕΧΙ) και τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (ΔΧΙ), μεταξύ άλλων με τον συνδυασμό μέσων	26
Καταπιστευματικά ταμεία	27
Αποθεματικό ευελιξίας	28
Ευρωπαϊκό εξωτερικό επενδυτικό σχέδιο	28
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	29

Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της αναθεώρησης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτή είναι η πρώτη έκθεση που υποβάλλεται μετά την επανεξέταση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ) τον Νοέμβριο του 2015¹, η οποία καθορίζει ένα νέο πλαίσιο για την οικοδόμηση αποτελεσματικότερων εταιρικών σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των γειτόνων της και την υποστήριξη της σταθεροποίησης ως ύψιστης προτεραιότητας. Η έκθεση αντικατοπτρίζει τις γενικές πολιτικές προτεραιότητες για την εξωτερική δράση της ΕΕ που συμφωνήθηκαν από το Συμβούλιο² μετά τη δημοσίευση της παγκόσμιας στρατηγικής για την Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιούνιο του 2016.

Η επανεξέταση της ΕΠΓ βασιζόταν σε ευρεία διαδικασία διαβούλευσης με εταίρους και κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και στη συγκέντρωση των απόψεών τους· εισήγαγε μια νέα προσέγγιση που περιλαμβάνει μεγαλύτερο σεβασμό στις διαφορετικές προσδοκίες των εταίρων της ΕΕ· αποτελεσματικότερη αναζήτηση τομέων κοινού ενδιαφέροντος· νέες μεθόδους εργασίας για την ενίσχυση της αίσθησης οικειοποίησης από τους εταίρους και τη μεγαλύτερη συμμετοχή και κοινή ευθύνη των κρατών μελών· καθώς και μεγαλύτερη ευελιξία στον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ υλοποιεί τις πολιτικές και τα αναπτυξιακά της κεφάλαια. Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο επανεξέτασης της ΕΠΓ για την ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων μερών της ΕΕ σχετικά με την πρόοδο στον τομέα της ΕΠΓ. Αξιολογεί επίσης τις εξελίξεις στις σχέσεις της ΕΕ με τους εταίρους της μετά την έγκριση της αναθεωρημένης πολιτικής και καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ υλοποιεί τη νέα προσέγγιση.

Οι εξελίξεις στις γειτονικές χώρες της ΕΕ και εντός της ΕΕ εξακολούθησαν να επιβεβαιώνουν ότι είναι σημαντικό να υπάρχουν στενές και εποικοδομητικές σχέσεις εργασίας μεταξύ της ΕΕ και των γειτόνων της. Η ΕΕ στηρίζει την ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα όλων των χωρών εταίρων, πράγμα που είναι επίσης σύμφωνο με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις στην ΕΕ και στις γειτονικές χώρες καταδεικνύουν την ανάγκη συνεχούς ενίσχυσης της συνεργασίας τόσο όσον αφορά την ασφάλεια όσο και τους πολιτικούς και κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που οδηγούν στον βίαιο εξτρεμισμό. Η αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και η ανταπόκριση στις ροές των προσφύγων παραμένουν σημαντικές προκλήσεις τόσο για την ΕΕ όσο και για τους γείτονές της και βασικοί τομείς στους οποίους θα επικεντρωθεί το έργο μας, λόγω της συνεχιζόμενης αστάθειας η οποία έχει προκληθεί από τις συγκρούσεις, ιδίως στη Λιβύη και τη Συρία. Στα ανατολικά, οι γειτονικές

¹ Κοινή ανακοίνωση JOIN(2015) 50 final που εγκρίθηκε στις 18 Νοεμβρίου 2015 και συμπεράσματα του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 2015

² Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη συνολική στρατηγική για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (έγγρ. 13202/16 της 17ης Οκτωβρίου 2016): <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/en/pdf>

χώρες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό μετασχηματισμό εν μέσω πιέσεων από την όλο και πιο επίμονη εξωτερική πολιτική της Ρωσίας.

Η παρούσα έκθεση τονίζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ και οι εταίροι της στην ανατολή και τον νότο εργάζονται για την προώθηση της σταθεροποίησης και της ανθεκτικότητας, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην οικονομική ανάπτυξη, την απασχολησιμότητα, την απασχόληση των νέων και την υποστήριξη της δέσμευσης της ΕΕ για την προώθηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της χρηστής διακυβέρνησης με αποτελεσματικές και υπόλογες δημόσιες διοικήσεις και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Το 2016 σημειώθηκε πρόοδος στην αναζωογόνηση των σχέσεων με τις γειτονικές χώρες μέσω νέων μορφών εξατομικευμένων εταιρικών σχέσεων. Η πρόοδος αυτή περιλάμβανε εργασίες για νέα ειδικά ανά χώρα πλαίσια διμερούς συνεργασίας με τη μορφή προτεραιοτήτων εταιρικής σχέσης και επικαιροποιημένων θεματολογίων σύνδεσης. Η προσέγγιση της κοινής ευθύνης κατέστησε δυνατή την καλύτερη ανταπόκριση στις ιδιαίτερες ανάγκες και τις προσδοκίες των χωρών εταίρων, καθώς και στα συμφέροντα και τις αξίες της ΕΕ.

Η χρηματοδοτική βοήθεια χρησιμοποιείται με πιο ευέλικτο τρόπο για την υποστήριξη των νέων προτεραιοτήτων της ΕΠΓ. Τα κράτη μέλη έχουν συμμετάσχει πλήρως στη διαδικασία καθορισμού αυτών των προτεραιοτήτων, μεταξύ άλλων μέσω του μεγαλύτερου συντονισμού όσον αφορά τη χρηματοδοτική βοήθεια και τον κοινό προγραμματισμό. Έχει επίσης εξασφαλιστεί στενότερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και άλλων ενδιαφερομένων.

Η συνολική στρατηγική θα καθοδηγήσει την εξωτερική δράση της ΕΕ κατά τα προσεχή έτη, και η αναθεωρημένη ΕΠΓ είναι ένα σημαντικό μέσο για την επίτευξη των στόχων της, ιδίως σε απάντηση στην ανάγκη να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα των κρατών και των κοινωνιών στα ανατολικά και νότια της ΕΕ, σύμφωνα με τα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου³. Η επανεξέταση της ΕΠΓ είναι επίσης συνεπής με τη Διακήρυξη της Ρώμης για την ενίσχυση του ρόλου της Ευρώπης στην παγκόσμια σκηνή⁴ και συμφωνεί με την ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι ακόλουθες ενότητες περιγράφουν την πορεία των διμερών και περιφερειακών δεσμεύσεων της ΕΕ με τους εταίρους· παρέχουν λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την πρόοδο σε βασικές προτεραιότητες συνεργασίας· περιγράφουν τις επιπτώσεις της οικονομικής βοήθειας και παρουσιάζουν αναλυτικά τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η ΕΠΓ.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ

³ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη συνολική στρατηγική για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (έγγρ. 13202/16 της 17ης Οκτωβρίου 2016): <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13202-2016-INIT/en/pdf>

⁴ Διακήρυξη της Ρώμης, 25 Μαρτίου 2017 (http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656633_en.pdf)

Διμερής δέσμευση⁴

Η αναθεωρημένη ΕΠΓ αναγνωρίζει ότι οι μεμονωμένοι εταίροι έχουν διαφορετικές προσδοκίες και συμφέροντα στις σχέσεις τους με την ΕΕ. Το 2016, η ΕΕ επεδίωξε ενεργά να ενημερωθεί σχετικά με τις απόψεις των εταίρων για τη μελλοντική πορεία και έχουν ξεκινήσει και ολοκληρωθεί διαβουλεύσεις με διάφορες χώρες της ΕΠΓ σχετικά με τα νέα πλαίσια διμερών δεσμεύσεων. Είτε μέσω προτεραιοτήτων εταιρικών σχέσεων, είτε μέσω επικαιροποιημένων θεματολογίων σύνδεσης είτε μέσω των υφιστάμενων σχεδίων δράσης, στόχος ήταν να αναδειχθεί το επίπεδο φιλοδοξίας κάθε χώρας στις σχέσεις της με την ΕΕ. Αυτά τα κοινά διμερή έγγραφα που αντικατοπτρίζουν τις κοινές πολιτικές προτεραιότητες παρείχαν τη βάση για την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού των νέων διμερών προγραμμάτων βοήθειας (ενιαία πλαίσια στήριξης) στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας (ΕΜΓ) για την περίοδο 2017-2020, η οποία διεξάγεται σε στενό συντονισμό με τις εθνικές αρχές των χωρών εταίρων και όλους τους άλλους ενδιαφερομένους, συμπεριλαμβανομένων της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων, των τοπικών και περιφερειακών αρχών και των οργανώσεων του ιδιωτικού τομέα.

Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης με τον Λίβανο και την Ιορδανία εγκρίθηκαν στα τέλη του 2016⁵. Προκειμένου να παρασχεθεί βοήθεια και στις δύο χώρες να αντιμετωπίσουν τον αντίκτυπο των προσφύγων μετά τον πόλεμο στη Συρία, συμφωνίες που περιέχουν δράσεις προτεραιότητας και αμοιβαίες δεσμεύσεις έχουν συμφωνηθεί και προσαρτηθεί στις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης. Και οι δύο χώρες εταίροι λαμβάνουν ήδη βοήθεια από την ΕΕ για την αντιμετώπιση των αναγκών και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της αυτονομίας των προσφύγων και των ευάλωτων κοινοτήτων υποδοχής, εξασφαλίζοντας μια προσέγγιση σύνδεσης αρωγής, αποκατάστασης και ανάπτυξης (LRRD) που περιλαμβάνει επίσης ανθρωπιστική βοήθεια και παρέχει μακροπρόθεσμα οφέλη σε διάφορους τομείς όπως η δημόσια υγεία, η εκπαίδευση και η δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η διαπραγμάτευση των προτεραιοτήτων της εταιρικής σχέσης έδωσε την ευκαιρία να επαναπροσδιοριστούν οι σχέσεις με την Αλγερία και την Αίγυπτο.

Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης με την Αλγερία εγκρίθηκαν τον Μάρτιο του 2017⁶. Διεξήχθη διάλογος για την ενέργεια και τη μετανάστευση. Υπογράφηκε συμφωνία για την πολιτική προστασία και εγκρίθηκαν προγράμματα συνεργασίας για την ανανεώσιμη ενέργεια, την οικονομική διαφοροποίηση και τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, ως απάντηση στις μεγάλες οικονομικές και δημοσιονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η Αλγερία.

Το σχέδιο προτεραιοτήτων της εταιρικής σχέσης με την Αίγυπτο συμφωνήθηκε προσωρινά τον Δεκέμβριο του 2016. Ο Υπουργός Εξωτερικών Shoukhray προσκλήθηκε στο Συμβούλιο

⁵ Απόφαση αριθ. 1/2016 (11 Νοεμβρίου 2016) του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Λιβάνου συμφωνία σχετικά με τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης ΕΕ-Λιβάνου (<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/15-eu-lebanon-partnership/>) and EU-Jordan Partnership Priorities and annexed Compact, 20 September 2016 (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12384-2016-ADD-1/en/pdf>)

⁶ Έγγραφο UE-AL 3101/17 ADD1 της 7ης Μαρτίου 2017 - Priorités communes de Partenariat entre la République Algérienne Démocratique et Populaire (Algérie) et l'Union européenne (UE) au titre de la Politique européenne de voisinage révisée (<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/13-eu-algeria/>)

Εξωτερικών Υποθέσεων του Μαρτίου για να συζητήσει τους διάφορους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προωθηθούν οι προτεραιότητες.

Το 2016 σημειώθηκε εντατικοποίηση των υφιστάμενων μορφών συνεργασίας με την Τυνησία. Τον Σεπτέμβριο του 2016⁷ εγκρίθηκε μια κοινή ανακοίνωση, η οποία καθόρισε περαιτέρω δράσεις για την προώθηση της μακροπρόθεσμης σταθερότητας, συμπεριλαμβανομένης της χρηστής διακυβέρνησης, της μεταρρύθμισης του τομέα της δικαιοσύνης, της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και της ασφάλειας. Αποτέλεσε επίσης τη βάση για τη δημιουργία της μεικτής κοινοβουλευτικής επιτροπής ΕΕ-Τυνησίας τον Σεπτέμβριο του 2016 και για την ουσιαστική συμβολή της ΕΕ στην Τυνησία στη διάσκεψη των επενδυτών της Τυνησίας 2020 τον Νοέμβριο του 2016.

Η ΕΕ υποστήριξε την ατζέντα μεταρρυθμίσεων του Μαρόκου σε ευρύ φάσμα κοινωνικών τομέων (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική προστασία, φύλο, τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση), καθώς και στον οικονομικό τομέα (κανονιστική προσέγγιση, πράσινη ανάπτυξη, γεωργία και διαχείριση των δημόσιων οικονομικών) και στον τομέα της δικαιοσύνης. Η τεχνική και οικονομική συνεργασία με το Μαρόκο συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου νομικής αβεβαιότητας, εν αναμονή της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σχετικά με τη γεωργική συμφωνία ΕΕ-Μαρόκου.

Η εσωτερική κατάσταση στη Λιβύη παραμένει εξαιρετικά πολύπλοκη και ασταθής, παρά την υπογραφή της πολιτικής συμφωνίας για τη Λιβύη τον Δεκέμβριο του 2015. Η συνεργασία της ΕΕ προσαρμόστηκε στις πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις, μεταξύ άλλων με τη διοχέτευση της στήριξης μέσω των δήμων. Η διεθνής κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ, έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει πλήρως την πολιτική συμφωνία για τη Λιβύη και να εξακολουθήσει να μεσολαβεί με στόχο να συγκεντρώσει όλους τους παράγοντες της Λιβύης προκειμένου να καταλήξουν σε μια συνολική συμφωνία για την αποκατάσταση του νόμου και της τάξης, την ενίσχυση του κράτους δικαίου, τη θέση των ενόπλων δυνάμεων και των δυνάμεων ασφαλείας υπό πολιτικό έλεγχο, την αποφυγή της χρηματοοικονομικής κατάρρευσης, τη διατήρηση της ενότητας της χώρας και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και της παράτυπης μετανάστευσης.

Η στρατηγική της ΕΕ για τη Συρία⁸ καθορίζει τους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ, τους άμεσους στόχους και τους άξονες δράσης για την παύση του πολέμου στη Συρία και την αντιμετώπιση των άμεσων και μακροπρόθεσμων ανθρωπιστικών επιπτώσεών του. Καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει ισχυρότερο ρόλο συμβάλλοντας σε μια διαρκή πολιτική λύση στη Συρία βάσει του υφιστάμενου πλαισίου που έχει συμφωνηθεί από τα Ηνωμένα Έθνη. Εξετάζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ μπορεί να εξακολουθήσει να παρέχει τη βοήθειά της σε περισσότερους από 13 εκατομμύρια ανθρώπους που έχουν ανάγκη στη Συρία, να ενισχύσει την ανθεκτικότητα και τη σταθερότητα στη χώρα και να

⁷ Ενίσχυση της στήριξης της ΕΕ προς την Τυνησία, JOIN (2016) 47 final

⁸ Κοινή ανακοίνωση σχετικά με στοιχεία μιας στρατηγικής της ΕΕ για τη Συρία (JOIN(2017) 11 final της 14ης Μαρτίου 2017) και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για τη Συρία της 3ης Απριλίου 2017 (<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/04/03-fac-conclusions-syria/>)

υποστηρίζει την ανασυγκρότηση μετά τη συμφωνία και την εκούσια, αξιοπρεπή και ασφαλή επιστροφή των προσφύγων και των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας ατόμων μόλις ολοκληρωθεί μια αξιόπιστη πολιτική μετάβαση.

Ενώ τα διμερή προγράμματα με τη συριακή κυβέρνηση έχουν ανασταλεί από το 2011, η ΕΕ υποστηρίζει τον λαό της Συρίας παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια για τη διάσωση ζωών και στήριξη της ανθεκτικότητας και επιτυγχάνοντας συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και τις ΜΚΟ. Η στήριξη της ΕΕ επικεντρώθηκε σε ζητήματα όπως η ανθεκτικότητα σε επίπεδο κοινότητας, η παροχή δημόσιων υπηρεσιών και τοπικής διακυβέρνησης, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η λογοδοσία, η οικοδόμηση της ειρήνης και ζητήματα που αφορούν το φύλο και τις μειονότητες, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχουν στη μετάβαση και σταθεροποίηση της χώρας. Το 2016, η ΕΕ αύξησε σημαντικά τη μη ανθρωπιστική της βοήθεια συνδυάζοντας τη διασυνοριακή βοήθεια με τη στήριξη από το εσωτερικό της Συρίας με στόχο την αντιμετώπιση των αναγκών του πληθυσμού και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε τοπικό επίπεδο. Η βοήθεια της ΕΕ χρησιμοποιείται επίσης για τη σημαντική στήριξη των πέντε εκατομμυρίων σύριων προσφύγων στις γειτονικές χώρες και στις κοινότητες υποδοχής τους, παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια καθώς και στήριξη της ανθεκτικότητας, εστιάζοντας κυρίως στην εκπαίδευση, την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και σε μέτρα που αποσκοπούν στην παροχή μέσων επιβίωσης για τους πρόσφυγες, με σκοπό να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα και να προωθηθεί η αυτάρκειά τους. Η ΕΕ, μαζί με τα κράτη μέλη της, ήταν ο μεγαλύτερος δωρητής στη διάσκεψη του Λονδίνου για τη Συρία τον Φεβρουάριο του 2016 και διαθέτει μια σειρά μέσων για να παρέχει βοήθεια στις χώρες που αντιμετωπίζουν τις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της κρίσης στη Συρία. Κατά τη διεθνή διάσκεψη που διοργανώθηκε από την ΕΕ με θέμα «Στηρίζοντας το μέλλον της Συρίας και της ευρύτερης περιοχής» τον Απρίλιο του 2017 στις Βρυξέλλες, επαναδιατυπώθηκε η πλήρης υποστήριξη και δέσμευση για τις ενδοσυριακές συνομιλίες που συντόνισε ο ΟΗΕ στη Γενεύη ως το μοναδικό φόρουμ για τη διαπραγμάτευση μιας πολιτικής λύσης. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία αυτή. Η διάσκεψη ολοκληρώθηκε με συνολική δέσμευση ύψους 5,6 δισ. EUR για το 2017, εκ των οποίων 3,7 δισ. EUR από την ΕΕ και τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων 1,2 δισ. EUR από την ΕΕ τόσο για ανθρωπιστική στήριξη όσο και για στήριξη της ανθεκτικότητας. Το γεγονός αυτό επαναβεβαίωσε τη δέσμευση που διατυπώθηκε στο Λονδίνο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύθηκε επίσης να διαθέσει ένα επιπλέον ποσό ύψους 560 εκατομμυρίων EUR για το 2018 για την Ιορδανία, τον Λίβανο και τη Συρία.

Όσον αφορά το Ισραήλ και την Παλαιστίνη⁹, η ΕΕ παραμένει σταθερά προσηλωμένη σε μια λύση δύο κρατών, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την ειρήνη, τη σταθερότητα και τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της περιοχής. Η ΕΕ έχει επενδύσει σημαντικά στην ενίσχυση της ικανότητας της Παλαιστινιακής Αρχής, πρωτίστως για την υλοποίηση βασικών μεταρρυθμίσεων σε τομείς όπως η δημοσιονομική εξυγίανση, το κανονιστικό πλαίσιο και η ολοκλήρωση των δημόσιων υπηρεσιών. Η χρηματοδότηση της ΕΕ επικεντρώθηκε επίσης σε

⁹ Η ονομασία αυτή δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως αναγνώριση του Κράτους της Παλαιστίνης και δεν θίγει τις επιμέρους θέσεις των κρατών μελών της ΕΕ σχετικά με το θέμα αυτό.

επενδύσεις που μπορούν να συμβάλουν στη βιώσιμη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, ιδίως στη Λωρίδα της Γάζας.

Στις ανατολικές γειτονικές χώρες, υπήρξε επίσης συντονισμένη προσπάθεια για την περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεων κατά τρόπο που να αντικατοπτρίζει καλύτερα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εταίρων.

Η ΕΕ έχει δεσμευθεί για την πολιτική σύνδεση και την οικονομική ολοκλήρωση με την Ουκρανία. Για τον σκοπό αυτό, μέρη της συμφωνίας σύνδεσης έχουν εφαρμοστεί προσωρινά από το 2014, με τη σφαιρική και σε βάθος ζώνη ελευθέρων συναλλαγών (DCFTA) να εφαρμόζεται προσωρινά από την 1η Ιανουαρίου 2016. Τα δύο τελευταία έτη, καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες ως προς την παροχή πολιτικής, τεχνικής και οικονομικής στήριξης από την ΕΕ για τη σταθεροποίηση και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, ενώ υλοποιήθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις από την ουκρανική κυβέρνηση, ιδίως στους τομείς της καταπολέμησης της διαφθοράς, της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και της δημόσιας διοίκησης. Η στήριξη για την πολιτική και οικονομική σταθεροποίηση της Ουκρανίας παρέχεται στο πλαίσιο προγραμμαμάτων μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής και ειδικών μέτρων.

Η ΕΕ παραμένει προσηλωμένη στην πολιτική της σύνδεση και την οικονομική ολοκλήρωση με την Ουκρανία. Ενέτεινε περαιτέρω τις σχέσεις της με τη χώρα με την έναρξη ισχύος της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Γεωργίας τον Ιούλιο του 2016 (που εφαρμόστηκε προσωρινά από το 2014), με τη συνεχιζόμενη επανεξέταση της ατζέντας σύνδεσης ΕΕ-Γεωργίας 2017-2020¹⁰ και την προσχώρηση της Γεωργίας στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας τον Οκτώβριο του 2016. Ο διάλογος για την απελευθέρωση των του καθεστώτος θεωρήσεων μεταξύ ΕΕ και Γεωργίας¹¹ αποδείχθηκε αποτελεσματικό εργαλείο για την προώθηση ευρείας κλίμακας μεταρρυθμίσεων και άνοιξε το δρόμο για την έναρξη ισχύος του καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για βραχεία διαμονή στα τέλη Μαρτίου 2017.

Οι σχέσεις με τη Δημοκρατία της Μολδαβίας (εφεξής «Μολδαβία») συνεχίζονται στο πλαίσιο της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας που ετέθη σε ισχύ τον Ιούλιο του 2016 (και εφαρμόζεται προσωρινά από το 2014). Επανεξέταση της ατζέντας σύνδεσης για την περίοδο 2017-2020 είναι σε εξέλιξη.

Έχουν ξεκινήσει διαβουλεύσεις σχετικά με τις προτεραιότητες εταιρικής σχέσης με την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν και τη Λευκορωσία.

Οι διαπραγματεύσεις με την Αρμενία για μια νέα συνολική και ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης ολοκληρώθηκαν τον Φεβρουάριο του 2017. Η συνεργασία της ΕΕ με την Αρμενία επικεντρώνεται στις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της οικονομίας και της διακυβέρνησης με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και τη χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Οι διαπραγματεύσεις για μια συνολική συμφωνία με το Αζερμπαϊτζάν με στόχο την αντικατάσταση της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (που ισχύει από το 1999) δρομολογήθηκαν τον Φεβρουάριο του 2017. Η ΕΕ

¹⁰ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/associationagenda_2014_en.pdf

¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-17-363_en.htm

παραμένει προσηλωμένη στην ενίσχυση της συνεργασίας με το Αζερμπαϊτζάν, μεταξύ άλλων στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης, της σύνδεσης και της στήριξης της κοινωνίας των πολιτών.

Στις αρχές του 2016 δημιουργήθηκε μια άτυπη ομάδα συντονισμού, η οποία συγκροτήθηκε από ανώτερους υπαλλήλους της ΕΕ και της Λευκορωσίας, προκειμένου να αποτυπωθεί καλύτερα η κατάσταση των διμερών σχέσεων. Τα απτά μέτρα που έλαβε η Λευκορωσία για την σεβασμό των οικουμενικών θεμελιωδών ελευθεριών, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής της θανατικής ποινής, θα παραμείνουν καθοριστικά για τη διαμόρφωση της μελλοντικής πολιτικής της ΕΕ έναντι της Λευκορωσίας.

Πέντε από τις έξι ανατολικές χώρες εταίρους πλήττονται από συγκρούσεις. Η ΕΕ υποστήριξε τις διπλωματικές προσπάθειες για την εξεύρεση ειρηνικής λύσης στη σύγκρουση στην ανατολική Ουκρανία μέσω της πλήρους εφαρμογής των συμφωνιών του Μινσκ και εξακολουθεί να υποστηρίζει πλήρως την ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων στις αποσχισθείσες περιοχές της Νότιας Οσετίας και της Αμπχαζίας, καθώς και την ειρηνική διευθέτηση της διένεξης της Υπερδνειστερίας, χορηγώντας ειδικό καθεστώς στην τελευταία. Η ΕΕ εξακολουθεί επίσης να υποστηρίζει μια ειρηνική λύση στη σύρραξη στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ, όπου η υπάρχουσα κατάσταση δεν είναι βιώσιμη. Η σύρραξη δεν έχει στρατιωτική λύση και χρειάζεται πολιτική διευθέτηση το ταχύτερο δυνατό σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η ΕΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει πλήρως τις προσπάθειες διαμεσολάβησης και τις προτάσεις των συμπροέδρων της Ομάδας του Μινσκ του ΟΑΣΕ.

Περιφερειακή δέσμευση

Η ανατολική εταιρική σχέση (ΑΕΣ) συνενώνει την ΕΕ με τις έξι ανατολικές γειτονικές χώρες με σκοπό τη συνεργασία τους σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Κατευθύνεται από τις τέσσερις προτεραιότητες που καθορίστηκαν το 2015 στη διάσκεψη κορυφής της Ρίγας¹²: την οικονομική ανάπτυξη και τις ευκαιρίες της αγοράς· την ενίσχυση των θεσμών και τη χρηστή διακυβέρνηση· τη συνδεσιμότητα, την ενεργειακή απόδοση, το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή· και την κινητικότητα και τις επαφές μεταξύ των λαών.

Με βάση αυτές τις προτεραιότητες, από το 2016 έχει εφαρμοστεί μια προσέγγιση προσανατολισμένη περισσότερο προς τα αποτελέσματα όσον αφορά την ανατολική εταιρική σχέση, εστιάζοντας διαρκώς στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας του κράτους και της κοινωνίας. Ένα νέο στρατηγικό σχέδιο εργασίας που συνδυάζει τόσο τη διμερή όσο και την περιφερειακή συνεργασία έχει ως στόχο να κατευθύνει το έργο της ΕΕ και των έξι χωρών μεταξύ των συνόδων κορυφής, εστιάζοντας σε είκοσι παραδοτέα έως το 2020. Κάθε παραδοτέο συνδέεται με εργαλεία εφαρμογής, με σαφή ορόσημα που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι την επόμενη διάσκεψη κορυφής της ανατολικής εταιρικής σχέσης τον Νοέμβριο του

¹² http://eeas.europa.eu/archives/docs/eastern/docs/riga-declaration-220515-final_en.pdf

2017 και τους στόχους που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2020. Παράλληλα, οι εργασίες συνεχίστηκαν στο πλαίσιο της συνέργειας του Εύξεινου Πόντου¹³.

Η ΑΕΣ συνεργάζεται με τις κοινωνίες και τα θεσμικά όργανα των εταίρων της, καθώς και με τους νομοθέτες μέσω της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης EURONEST¹⁴, και με τις τοπικές και δημοτικές αρχές μέσω του πλαισίου CORLEAP¹⁵. Το φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της ΑΕΣ και οι εθνικές πλατφόρμες της κοινωνίας των πολιτών συνέβαλαν στον πολιτικό διάλογο σε όλα τα επίπεδα, από τις επιτροπές σύνδεσης έως τις δραστηριότητες υπό τη μορφή ομάδων και πλατφορμών, συμπεριλαμβανομένων των υπουργικών συνόδων. Μια σειρά από αυτές οι υπουργικές σύνοδοι έχουν διεξαχθεί στο πλαίσιο της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, μεταξύ άλλων και στους τομείς της υγείας, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής, της ψηφιακής οικονομίας, της έρευνας και της καινοτομίας.

Η αποτελεσματική επικοινωνία όσον αφορά τις πολιτικές της ΕΕ στην περιοχή έχει ενισχυθεί από τη νέα ανατολική ομάδα δράσης της ΕΕ για τη στρατηγική επικοινωνία (StratComm) και με την ενίσχυση της προβολής των προγραμμάτων συνεργασίας της ΕΕ. Στην Αρμενία και τη Μολδαβία σχεδιάστηκαν εκστρατείες κατά της διαφθοράς και υποστήριξης του κράτους δικαίου. Διεξήχθησαν πρόσθετες δραστηριότητες επικοινωνίας που προώθησαν τα συγκεκριμένα οφέλη της βοήθειας της ΕΕ προς τους πολίτες της Γεωργίας, όπως η ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων και οι συμφωνίες σύνδεσης. Στην Ουκρανία, το πρόγραμμα «Stronger Together» βοήθησε στη διάδοση ενός τολμηρού και συνεκτικού μηνύματος σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ προς την Ουκρανία.

Η εδαφική συνεργασία με τα κράτη μέλη και τις χώρες της ΑΕΣ στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ συνεχίστηκε με την έγκριση προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας για την περίοδο 2014-2020¹⁶ όσον αφορά τα χερσαία σύνορα, τα θαλάσσια σύνορα και τα προγράμματα για τις θαλάσσιες λεκάνες. Επιτεύχθηκε πρόοδος στην ενίσχυση της αποτελεσματικής συμμετοχής της Μολδαβίας και της Ουκρανίας στη μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη¹⁷.

Η Ένωση για τη Μεσόγειο (ΕγΜ) συγκεντρώνει τα κράτη μέλη της ΕΕ, τις χώρες της νότιας γειτονίας και άλλες χώρες της περιοχής της Μεσογείου. Από την επανεξέταση της ΕΠΓ προέκυψε ότι στις προσπάθειές της για περιφερειακή συνεργασία στις χώρες της νότιας γειτονίας θα δοθεί προτεραιότητα στην ΕγΜ. Από το 2012, η Ιορδανία συμπροεδρεύει στην ΕγΜ, υπογραμμίζοντας έτσι την κοινή ευθύνη για αυτό το σημαντικό φόρουμ. Με πρωτοβουλία της ΥΕ/ΑΠ, διεξήχθησαν συνεδριάσεις των υπουργών εξωτερικών, και πιο πρόσφατα τον Ιανουάριο του 2017. Η ΕγΜ διαθέτει τη μοναδική δυνατότητα στην περιοχή να

¹³ Ανακοίνωση με τίτλο «Συνέργεια του Εύξεινου Πόντου – Μια νέα πρωτοβουλία περιφερειακής συνεργασίας», COM(2007)160 final της 11ης Απριλίου 2007, και κοινή δήλωση των Υπουργών Εξωτερικών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ευρύτερης περιοχής της Μαύρης Θάλασσας (Κίεβο, 14 Φεβρουαρίου 2008)

¹⁴ Τα μέλη που εκπροσωπούν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα μέλη που εκπροσωπούν τα κοινοβούλια των εταίρων της Ανατολικής Ευρώπης

¹⁵ Διάσκεψη των περιφερειακών και τοπικών αρχών για την ανατολική εταιρική σχέση

¹⁶ http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/cbc_2014-2020_programming_document_en.pdf

¹⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/danube/

συγκεντρώσει όλους τους ενδιαφερόμενους εταίρους και να αποφέρει άμεσα οφέλη στην περιοχή, ιδίως στους τομείς της απασχόλησης των νέων, της επιχειρηματικότητας, του περιβάλλοντος, των υδάτων και των υποδομών. Αυτό προκύπτει από τις υπουργικές συνόδους της ΕγΜ, όπου συμφωνήθηκαν κοινές προτεραιότητες σε βασικούς τομείς από τους υπουργούς, όπως για τη γαλάζια οικονομία (Νοέμβριος 2015)¹⁸, για την απασχόληση και την εργασία (Σεπτέμβριος 2016)¹⁹ και για την ενέργεια (Δεκέμβριος 2016)²⁰. Η πρώτη υπουργική σύνοδος για την περιφερειακή συνεργασία και τον προγραμματισμό της Ένωσης για τη Μεσόγειο (Ιούνιος 2016) οδήγησε σε μεγαλύτερη δέσμευση των χωρών εταίρων στο πλαίσιο περιφερειακής συνεργασίας με έμφαση σε συγκεκριμένες και απτές πρωτοβουλίες και έργα. Κατά τη διάρκεια του Απριλίου 2017, πραγματοποιήθηκε υπουργική σύνοδος της ΕγΜ για το νερό, η οποία ενέκρινε την προετοιμασία του θεματολογίου της ΕγΜ για τα ύδατα στην περιοχή²¹. Στις 23 Ιανουαρίου 2017 εγκρίθηκε, στη Βαρκελώνη, ένας χάρτης πορείας²² με συγκεκριμένες προτάσεις για την αναθεώρηση των υφιστάμενων προτεραιοτήτων και την αύξηση των συνεργειών από τους υπουργούς εξωτερικών της ΕγΜ. Η ΕΕ συνέχισε να εργάζεται για τη διοργάνωση της Διάσκεψης των Υπουργών Εμπορίου της Ένωσης για τη Μεσόγειο. Δημιουργήθηκε η ομάδα εργασίας εμπειρογνομόνων για την ψηφιακή οικονομία με σκοπό την αντιμετώπιση των ζητημάτων της ψηφιακής οικονομίας σε περιφερειακό επίπεδο.

Η ΕΕ ενίσχυσε επίσης τη συνεργασία της με τον Σύνδεσμο των Αραβικών Κρατών (ΣΑΚ). Στο πλαίσιο του στρατηγικού διαλόγου ΕΕ-ΣΑΚ που ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2015 στις Βρυξέλλες, δύο επιπλέον ομάδες εργασίας - για την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και για τη διεθνή μετανάστευση - προστέθηκαν στις ήδη υπάρχουσες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τα όπλα μαζικής καταστροφής, τη διαχείριση κρίσεων, την έγκαιρη προειδοποίηση και αντιμετώπιση κρίσεων και την ανθρωπιστική βοήθεια. Μέχρι στιγμής, αυτές οι ομάδες εργασίας έχουν επικεντρωθεί στους διαλόγους για θέματα πολιτικής και στις ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών. Η υπουργική σύνοδος ΕΕ-ΣΑΚ που έλαβε χώρα στο Κάιρο τον Δεκέμβριο του 2016 επιβεβαίωσε το Κοινό Πρόγραμμα Εργασίας, το οποίο δίνει έμφαση στις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη διαχείριση κρίσεων, την κοινωνία των πολιτών, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διπλωματία, την παρακολούθηση των εκλογών και την αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική ανάπτυξη. Η ΥΕ/ΑΠ συμμετείχε στην ετήσια σύνοδο κορυφής του ΣΑΚ που πραγματοποιήθηκε στην Ιορδανία τον Μάρτιο του 2017.

Η συνεργασία της ΕΕ με τον Οργανισμό Ισλαμικής Συνεργασίας (OIC) έλαβε νέα ώθηση με την επιτυχή συνδιοργάνωση μιας υψηλού επιπέδου εκδήλωσης σχετικά με το μίσος και τις διακρίσεις κατά των μουσουλμάνων στη Νέα Υόρκη τον Ιανουάριο του 2016.

¹⁸ https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en_0.pdf

¹⁹ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2016/09/UfM-Ministerial-Declaration-Employment-and-Labour.pdf>

²⁰ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15224-2016-INIT/en/pdf>

²¹ www.consilium.europa.eu/en/meetings/gac/2017/04/st08307_en17_pdf/

²² <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2017/01/UfM-Roadmap-23-JAN-2017.pdf>

Από το ξεκίνημά του το 2014, το ετήσιο φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών στις Βρυξέλλες αποτέλεσε βασική συνιστώσα της τρέχουσας διαδικασίας διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών στο πλαίσιο μιας πρωτοβουλίας που αποσκοπεί στην ενίσχυση των μηχανισμών διαλόγου μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών, της ΕΕ και των αρχών των νότιων γειτονικών χωρών. Οι ουσιαστικές συζητήσεις του φόρουμ του 2016 επικεντρώθηκαν στη μετανάστευση και την κινητικότητα, στη μείωση των ανισοτήτων και στη συρρίκνωση του χώρου για την κοινωνία των πολιτών. Το Ίδρυμα Anna Lindh, το οποίο διαθέτει δίκτυο με 5 000 φορείς της κοινωνίας των πολιτών σε 42 χώρες της ΕγΜ, εξακολουθεί να είναι ο κύριος συνομιλητής της ΕΕ σε θέματα διαπολιτισμικού διαλόγου και προαγωγής της αμοιβαίας κατανόησης.

Η ΕΕ υποστήριξε τη δημιουργία του SESAME²³, μιας μοναδικής διεθνούς πρωτοβουλίας για την επιστημονική διπλωματία με έδρα την Ιορδανία που σχεδιάστηκε ως πρωτοβουλία για την επιστήμη για την ειρήνη. Πρόκειται για το πρώτο σημαντικό διεθνές ερευνητικό κέντρο της Μέσης Ανατολής. Περιλαμβάνει επίσης χώρες εκτός της περιοχής της γειτονίας (Μπαχρέιν, Ιράν, Πακιστάν και Τουρκία).

Έχει σημειωθεί επίσης σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη δημιουργία της εταιρικής σχέσης για την έρευνα και την καινοτομία στο χώρο της Μεσογείου (PRIMA), στόχος της οποίας είναι να αναπτυχθούν καινοτόμες λύσεις για βιώσιμη διαχείριση των υδάτων και την παραγωγή τροφίμων.

Η ΕΕ επιθυμεί επίσης να συμμετάσχει και να ενθαρρύνει άλλες μορφές περιφερειακής συνεργασίας, ιδίως στις χώρες της νότιας γειτονίας, όπου η περιφερειακή συνεργασία είναι περιορισμένη. Από αυτή την άποψη, η ΕΕ συμμετέχει σε διάφορες μορφές του φόρουμ Dialogue 5+5²⁴ και υποστηρίζει ένθερμα την αυξημένη συνεργασία μεταξύ των χωρών του Μαγκρέμπ.

Επιπλέον, η ΕΕ έχει αναλάβει δέσμευση με όλα τα αφρικανικά κράτη, συμπεριλαμβανομένων των χωρών της Βορείου Αφρικής, στο πλαίσιο της κοινής στρατηγικής Αφρικής-ΕΕ²⁵ και μέσω της συνεργασίας της με την Αφρικανική Ένωση. Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος εξέδωσαν πρόσφατα κοινή ανακοίνωση²⁶ για να δοθεί νέα ώθηση στη στρατηγική εταιρική σχέση με την Αφρική.

Συνολικά, η ΕΕ εργάζεται για τη βελτίωση της στρατηγικής επικοινωνίας και για την ανάπτυξη στρατηγικών προσαρμοσμένων στο κοινό τόσο στην Ανατολή όσο και στον Νότο. Ειδικότερα, το πρόγραμμα OPEN²⁷ συμβάλλει σε περισσότερο εστιασμένες δραστηριότητες επικοινωνίας με χρήση τακτικών δημοσκοπήσεων και στοχευμένων μηνυμάτων στις χώρες της ΕΠΓ μέσω εκστρατειών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διαπροσωπικών επαφών και κατάρτισης επί των μέσων ενημέρωσης. Επίσης, η χρήση του πολιτισμού ως εργαλείου για τη δημόσια διπλωματία θα συμβάλει στην αύξηση της προβολής της ΕΕ και θα την καταστήσει ισχυρότερο παγκόσμιο παράγοντα στις χώρες της γειτονίας.

²³ Synchrotron-light for Experimental Science and Applications in the Middle East (Φως συγχρότρου για πειραματική επιστημονική δραστηριότητα και εφαρμογές στην Μέση Ανατολή).

²⁴ Το φόρουμ αυτό περιλαμβάνει 5 χώρες από τη βόρεια ακτή της Μεσογείου (Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Μάλτα και Πορτογαλία) και 5 από τη νότια ακτή (Αλγερία, Λιβύη, Μαρόκο, Μαυριτανία και Τυνησία)

²⁵ http://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf

²⁶ JOIN(2017) 17 final της 4ης Μαΐου 2017

²⁷ Το πρόγραμμα OPEN Neighbourhood εγκαινιάστηκε τον Νοέμβριο του 2015.

3. ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Ο γενικός στόχος της αναθεωρημένης ΕΠΓ είναι να στηρίζει τη σταθεροποίηση των γειτονικών χωρών της Ευρώπης και την ανθεκτικότητά τους. Ο στόχος αυτός επιδιώκεται μέσω στοχοθετημένων δράσεων που αντικατοπτρίζουν τους τομείς προτεραιότητας της ΕΕ που παρουσιάζουν ενδιαφέρον όπως αναφέρεται στην επανεξέταση: τη χρηστή διακυβέρνηση, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα· την οικονομική ανάπτυξη με σκοπό τη σταθερότητα· την ασφάλεια· και τη μετανάστευση και κινητικότητα.

Υπάρχει η κοινή αντίληψη με τους εταίρους ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν βασικές δημόσιες υπηρεσίες και την ανθεκτικότητα των κοινωνιών και κοινοτήτων για την προσαρμογή τους στον επιταχυνόμενο ρυθμό των αλλαγών και των εξωτερικών πιέσεων. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές επιτρέπουν επίσης στην ΕΕ να παρέχει απτά οφέλη στους πολίτες, για παράδειγμα μέσω της ελευθέρωσης του καθεστώτος των θεωρήσεων, της στήριξης για τη δημιουργία ευκαιριών και θέσεων απασχόλησης για τους νέους και της μεγαλύτερης ευελιξίας στον χειρισμό των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων κάθε χώρας με την ΕΕ.

Χρηστή διακυβέρνηση, δημοκρατία, κράτος δικαίου και ανθρώπινα δικαιώματα

Η σταθερότητα της ίδιας της ΕΕ βασίζεται στη χρηστή διακυβέρνηση, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα και η προώθηση των μεταρρυθμίσεων σ' αυτούς τους τομείς είναι καθοριστικής σημασίας για τη σταθεροποίηση του στόχου της ΕΠΓ. Η ΕΕ στηρίζει τις προσπάθειες για την προώθηση του κράτους δικαίου και των δημοκρατικών αξιών, συμπεριλαμβανομένων της μεταρρύθμισης του τομέα της δικαιοσύνης και της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος, της καταπολέμησης της διαφθοράς, της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών. Αυτά παρουσιάζονται κατά κύριο λόγο στις συζητήσεις για τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης και τα αναθεωρημένα θεματολόγια σύνδεσης. Μέσω του πολιτικού διαλόγου, η ΕΕ εξακολουθεί να συνεργάζεται με εταίρους για την προαγωγή του σεβασμού των διεθνών δεσμεύσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σε ορισμένες χώρες της ΕΠΓ διεξήχθησαν εκλογές. Οι περισσότερες πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα για δημοκρατικές και διαφανείς εκλογές. Στην Αίγυπτο, τα θεσμικά βήματα που προβλέπονται στον μεταβατικό χάρτη πορείας ολοκληρώθηκαν στα τέλη του 2015, όταν διεξήχθησαν οι βουλευτικές εκλογές. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές στην Ιορδανία αξιολογήθηκαν ως «διαφανείς και καλά οργανωμένες» από μια αποστολή εκλογικών παρατηρητών της ΕΕ²⁸. Η ΕΕ έχει υποστηρίξει

²⁸ https://eeas.europa.eu/election-observation-missions/eom-jordan-2016_en/16317/European%20Union%20Election%20Observation%20Mission%20to%20Jordan%20presents%20its%20final%20report%20including%20recommendations%20for%20further%20improvement%20of%20elections

σταθερά την ανάπτυξη του εκλογικού συστήματος της Ιορδανίας και τον Φεβρουάριο του 2017 ενέκρινε νέο πρόγραμμα ύψους 15 εκατομμυρίων EUR²⁹ για την περαιτέρω ενίσχυση της δημοκρατικής διακυβέρνησης. Η αποστολή εκλογικών εμπειρογνομώνων της ΕΕ παρακολούθησε τις βουλευτικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν στο Μαρόκο τον Οκτώβριο του 2016, οι οποίες κρίθηκαν ως ένα ακόμα βήμα προς την κατεύθυνση της σταθεροποίησης του προγράμματος μεταρρυθμίσεων που ανέλαβε το Μαρόκο από το 2011³⁰. Οι βουλευτικές εκλογές στη Γεωργία αξιολογήθηκαν θετικά από την αποστολή εκλογικών παρατηρητών του ΟΑΣΕ-ΓΔΘΔΑ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη / Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), ως «ανταγωνιστικές, καλά οργανωμένες και οι θεμελιώδεις ελευθερίες έγιναν εν γένει σεβαστές»³¹. Η διεθνής αποστολή παρακολούθησης εκλογών για τις κοινοβουλευτικές εκλογές στη Λευκορωσία τον Σεπτέμβριο του 2016 σημείωσε τη βούλησή της να προβεί στην εκλογική μεταρρύθμιση και τα πρώτα βήματα που ανέλαβε η Λευκορωσία για την αντιμετώπιση ορισμένων μακροχρόνιων ζητημάτων, ενώ ορισμένες από τις βασικές συστάσεις του ΟΑΣΕ/ΓΔΘΔΑ και της Επιτροπής της Βενετίας δεν έχουν ακόμη διευθετηθεί. Αυτό δείχνει την ανάγκη για συνολική εκλογική μεταρρύθμιση στο πλαίσιο της ευρύτερης διαδικασίας εκδημοκρατισμού.

Ελλείψεις στο κράτος δικαίου, διαφθορά και αδύναμη και ανεξέλεγκτη διοικητική ικανότητα εξακολουθούν να παρατηρούνται σε πολλές γειτονικές χώρες, γεγονός που παρεμποδίζει τις οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις τόσο στην Ανατολή όσο και στον Νότο.

Το 2016, η Επιτροπή ανέπτυξε, σε στενή συνεργασία με τον ΟΟΣΑ/SIGMA, τις αρχές της δημόσιας διοίκησης ως πλαίσιο αναφοράς για τις χώρες της ΕΠΓ που δεσμεύονται να μεταρρυθμίσουν τις διοικήσεις τους σύμφωνα με τις διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές και πρακτικές χρηστής διακυβέρνησης.

Με την υποστήριξη της ΕΕ, η Τυνησία, η Γεωργία και η Ουκρανία πραγματοποίησαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης, του κράτους δικαίου και της καταπολέμησης της διαφθοράς, παράλληλα με τη ΜΔΔ. Η Τυνησία καθόρισε σχέδια για περαιτέρω βελτιώσεις στο θέμα της διακυβέρνησης (ιδίως, μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και καταπολέμηση της διαφθοράς) σε ένα πενταετές αναπτυξιακό πρόγραμμα (2016-2020). Η Γεωργία ενέτεινε τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της διαφθοράς μικρής κλίμακας με ένα πακέτο μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δικαιοσύνης. Στην Ουκρανία, υλοποιήθηκαν προγράμματα μεγάλης κλίμακας για την προώθηση της αποκέντρωσης, των αρχών της δημόσιας διοίκησης, της καταπολέμησης της διαφθοράς και του κράτους δικαίου, με τη βοήθεια της ομάδας υποστήριξης της Ουκρανίας και της συμβουλευτικής αποστολής της ΕΕ για τη μεταρρύθμιση του τομέα πολιτικής ασφάλειας. Στη Μολδαβία, το 2016 ψηφίστηκαν αρκετοί νόμοι για τη μεταρρύθμιση του τομέα της δικαιοσύνης, για τις αρχές της δημόσιας διοίκησης και την καταπολέμηση της διαφθοράς και η εφαρμογή τους συνεχίζεται. Στην Αρμενία, ένα νέο κυβερνητικό πρόγραμμα για τις αρχές

²⁹ https://eeas.europa.eu/delegations/jordan/20411/european-union-supports-jordan-political-and-environmental-reforms-eu115-million_en

³⁰ https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1481615902_morocco-elections.pdf

³¹ <http://www.osce.org/odihr/elections/georgia/273226>

της δημόσιας διοίκησης επικυρώθηκε το 2017, ενώ οι δραστηριότητες για την προώθηση των αρχών της δημόσιας διοίκησης εντάθηκαν στο Αζερμπαϊτζάν. Η Αλγερία, το Μαρόκο και η Τυνησία ασχολούνται με τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας οικονομικής διαχείρισης. Ο Λίβανος ξεπέρασε μια μεγάλη περίοδο πολιτικού αδιεξόδου με την εκλογή Προέδρου και τη δημιουργία κυβέρνησης, αλλά εξακολουθούν να διαπιστώνονται αδυναμίες στον τομέα της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας των κρατικών θεσμών, ιδίως όσον αφορά τη διαφθορά. Οι δημοτικές εκλογές διεξήχθησαν με επιτυχία τον Μάιο του 2016 και εκκρεμούν οι βουλευτικές εκλογές. Η ΕΕ συνέχισε την έντονη συνεργασία της με το Ισραήλ σε ευρύ φάσμα τομέων. Ωστόσο, η αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων της σχέσης εξαρτάται από την πρόοδο της ειρηνευτικής διαδικασίας στη Μέση Ανατολή. Η ΕΕ έχει επενδύσει σημαντικά στην Παλαιστινιακή Αρχή για την προώθηση βασικών μεταρρυθμίσεων, ιδίως όσον αφορά τη διακυβέρνηση, τη δημοσιονομική εξυγίανση και το ρυθμιστικό πλαίσιο. Η συνεχιζόμενη κατοχή και η διχοτόμηση μεταξύ της Δυτικής Όχθης και της Γάζας εξακολουθούν να αποτελούν εμπόδια στην οικοδόμηση του παλαιστινιακού κράτους.

Τα τελευταία δύο έτη σημειώθηκε σημαντική επιδείνωση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως συνέπεια των ένοπλων συγκρούσεων στη Λιβύη, τη Συρία και την ανατολική Ουκρανία, της παράνομης προσάρτησης της Κριμαίας και της Σεβαστούπολης από τη Ρωσία και των τρομοκρατικών επιθέσεων. Σε ορισμένες χώρες οι αντιδημοκρατικές τάσεις έχουν οδηγήσει σε ρήξη των θεμελιωδών ελευθεριών, δίωξη των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υπονόμευση των δημοκρατικών θεσμών. Η ΕΕ εξακολουθεί να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς αυτές τις τάσεις, οι οποίες διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου της σε διμερές επίπεδο και σε πολυμερή φόρουμ, και να διατηρεί τακτικές επαφές με οργανώσεις και υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου (ΕΜΔΔΑ) παραμένει ένα μέσο καίριας σημασίας, ακόμα και στα πιο δύσκολα περιβάλλοντα, για την παροχή συνεχούς υποστήριξης σε μεμονωμένους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό. Ανανεώθηκε επίσης η χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ για το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Δημοκρατία, προκειμένου να παράσχει βοήθεια σε οργανώσεις και άτομα εκπροσώπησης σε χώρες όπου η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει καταστεί δύσκολη.

Το 2016, η ΕΕ άρχισε να εφαρμόζει την προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία καλύπτει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, ως μια από τις κατευθυντήριες αρχές της χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΜΓ και μια ευκαιρία να ενσωματωθεί αποτελεσματικότερα η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Η δέσμευση με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο των σχέσεων της ΕΕ με όλες τις χώρες της ΕΠΓ. Η ΕΕ εξακολούθησε να αμφισβητεί τη συρρίκνωση του διαθέσιμου χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών σε όλη τη γειτονία και να προάγει τα δικαιώματα στην ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι για την ενίσχυση μιας ζωντανής και ανθεκτικής πολιτικής παράδοσης. Η ΕΕ σημειώνει πρόοδο στην πολιτική της να απευθύνεται σε μικρότερες και νεότερες οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βρίσκονται εκτός πρωτεύουσας, και εφαρμόζει χάρτες πορείας για τη

συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών³². Υποτροφίες πρωτοβουλιών της κοινωνίας των πολιτών χορηγούνται πλέον μέσω ολοκληρωμένων προγραμμάτων που υλοποιούνται τόσο στον νότο όσο και στην ανατολή, στοχεύοντας σε οργανώσεις νεολαίας και ομάδες πολιτικής. Στην Τυνησία, διεξάγονται τακτικές διαβουλεύσεις με μια δραστήρια κοινωνία των πολιτών κατά την προετοιμασία των θεσμικών συνεδριάσεων και των διαπραγματεύσεων για τη σφαιρική και σε βάθος ζώνη ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA), την εταιρική σχέση για την κινητικότητα και άλλα θέματα. Στη Γεωργία, την Ιορδανία, τον Λίβανο και το Μαρόκο, η ΕΕ έχει προσεγγίσει ένα όλο και μεγαλύτερο φάσμα πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην Αίγυπτο, η στήριξη της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί το επίκεντρο της διμερούς βοήθειας της ΕΕ, δεδομένου του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν ανεξάρτητες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ώστε να συμβάλουν στη βιώσιμη σταθερότητα και ασφάλεια. Η ΕΕ έχει πολύ στενή και καλή συνεργασία με την καλά αναπτυγμένη κοινωνία των πολιτών στην Ουκρανία. Έχουν καθοριστεί ειδικοί στόχοι σε σχέση με την αύξηση της ικανότητας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να εντάξουν τον πολιτικό διάλογο στις εθνικές κυβερνήσεις και την ΕΕ, αναβαθμίζοντας την ποιότητα του διαρθρωμένου διαλόγου με το φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της ανατολικής εταιρικής σχέσης και τις εθνικές πλατφόρμες.

Το 2017, η πρωτοβουλία Young Mediterranean Voices άρχισε να αναπτύσσει το πρόγραμμα Young Arab Voices και επέκτεινε την εμβέλειά της στις χώρες της ΕΕ καθώς και στις νότιες γειτονικές χώρες. Υπό την αιγίδα του Ιδρύματος Anna Lindh, το δίκτυο φέρνει σε επαφή νέους δασκάλους, δημοσιογράφους, κοινωνικούς επιχειρηματίες καθώς και ακτιβιστές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ειρήνης και της δημοκρατίας. Το πρόγραμμα στοχεύει στην κατάρτιση νέων ηγετών σε δεξιότητες διεξαγωγής διαλόγου και υπεράσπισης για να τους προετοιμάσει να συμμετάσχουν ενεργά στις πρωτοβουλίες χάραξης πολιτικής και την πολιτική ζωή.

Η περιφερειακή συνεργασία στον τομέα του κράτους δικαίου και της χρηστής διακυβέρνησης έχει ενισχύσει σε ορισμένο βαθμό τις κοινωνίες των πολιτών στις νότιες γειτονικές χώρες, με επίκεντρο την ισότητα των φύλων και την ένταξη των εθνικών μειονοτήτων.

Η εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για θέματα φύλου 2016-2020³³ οδήγησε στην υποχρεωτική ανάλυση όλων των προτάσεων έργων ως προς τα θέματα φύλου και στη συμπερίληψη του φύλου σε όλες τις προτεραιότητες εταιρικής σχέσης, τις ημερήσιες διατάξεις σύνδεσης και τις εκθέσεις των χωρών. Το φύλο εντάσσεται στο έγγραφο «20 παραδοτέα της ΑΕΣ για το 2020».

Ο μηχανισμός της ΕΜΓ που βασίζεται στα κίνητρα³⁴ («Γενικό πρόγραμμα») αναγνωρίζει την ιδιαίτερη δέσμευση για πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Τα κονδύλια για το 2016 διατέθηκαν βάσει εκτιμήσεων της προόδου που έχουν σημειώσει 14 χώρες³⁵ στην οικοδόμηση βαθιάς και

³² <https://europa.eu/capacity4dev/public-governance-civilsociety/minisite/eu-country-roadmaps-engagement-civil-society-introduction>

³³ <https://europa.eu/capacity4dev/public-gender/minisite/eu-gender-action-plan-2016-2020>

³⁴ Άρθρο 4.1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 232/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μέσου Γειτονίας

³⁵ Η Συρία δεν συμπεριλήφθηκε στην αξιολόγηση του 2016 και το Ισραήλ δεν συμμετέχει στο γενικό πρόγραμμα.

βιώσιμης δημοκρατίας. Για την περίοδο του 2016, η Γεωργία, η Τυνησία και η Ουκρανία έλαβαν πρόσθετα κονδύλια που χρησιμοποιήθηκαν για την αύξηση της υποστήριξης για δραστηριότητες προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, της καταπολέμησης της διαφθοράς, του κράτους δικαίου και της στήριξης της κοινωνίας των πολιτών.

Οικονομική ανάπτυξη με σκοπό τη σταθερότητα

Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη είναι βασικός παράγοντας για τη σταθεροποίηση και την ενίσχυση της ικανότητας των γειτονικών χωρών να αντιμετωπίσουν ορισμένες από τις προκλήσεις που ανησυχούν επίσης την ΕΕ – από τις μεταναστευτικές ροές έως τη ριζοσπαστικοποίηση, την κοινωνική αστάθεια και την επείγουσα ανάγκη παροχής θετικών προοπτικών για αυξανόμενους πληθυσμούς που αποτελούνται κυρίως από νέους. Η συνεργασία στον τομέα αυτόν αποσκοπεί στην ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και στη δημιουργία ενός ελκυστικού επιχειρηματικού κλίματος ειδικά για τις ΜΜΕ, στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, στη διασφάλιση διαφανών συνθηκών στην αγορά, στη στήριξη της ανάπτυξης της ψηφιακής οικονομίας και στην κατάλληλη υποδομή, στοιχεία τα οποία είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Όσον αφορά τα εγχώρια επιχειρηματικά περιβάλλοντα, τον Οκτώβριο του 2016, η ΕΕ μαζί με τον ΟΟΣΑ δρομολόγησαν κοινό πρόγραμμα για την προώθηση των επενδύσεων στη Μεσόγειο³⁶, το οποίο προωθεί τον πολιτικό διάλογο και τις πρωτοβουλίες στήριξης των προσπάθειών των κυβερνήσεων εταίρων για το επενδυτικό κλίμα και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Αυτό ωφελεί τους ανθρώπους μέσω της οικονομικής ανάπτυξης που στηρίζεται στο εμπόριο, της ευρύτερης επιλογής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλότερης ποιότητας με χαμηλότερο κόστος για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές, με αποτέλεσμα όχι μόνο μεγαλύτερες εισαγωγές, αλλά και πιο ανεπτυγμένη εγχώρια αγορά και καλύτερες εξαγωγικές ευκαιρίες. Η βελτίωση της εμπορικής δικαιοσύνης και της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, η εμβάθυνση του κοινωνικού διαλόγου και η βελτίωση της ικανότητας παροχής υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης θα συμβάλουν επίσης σε ένα καλύτερο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Η δημιουργία και εφαρμογή σφαιρικών και σε βάθος ζωνών ελευθέρων συναλλαγών (DCFTA) με τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία ανοίγει νέες εμπορικές και επενδυτικές ευκαιρίες και εξασφαλίζει πιο σταθερό πλαίσιο λειτουργίας για τις επιχειρήσεις από την ΕΕ και την περιοχή. Η ΕΕ είναι ο πρώτος εμπορικός εταίρος και για τους τρεις εταίρους της DCFTA. Το μερίδιο της ΕΕ στο συνολικό εμπόριο των 3 εταίρων DCFTA έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και το 2016 ανήλθε σε 55 % για τη Μολδαβία, 41 % για την Ουκρανία και 30 % για τη Γεωργία. Η ΕΕ είναι επίσης ο πρώτος εμπορικός εταίρος για το Αζερμπαϊτζάν και την Αρμενία, με μερίδια της ΕΕ που αντιπροσωπεύουν το 47 % και το

³⁶ <https://www.oecd.org/investment/Promoting-Investment-in-the-Mediterranean-EN.pdf>

26 % των συνολικών τους συναλλαγών, αντιστοίχως. Για τη Λευκορωσία, η ΕΕ είναι ο δεύτερος σημαντικότερος εμπορικός εταίρος με μερίδιο 25 %³⁷.

Τον Απρίλιο του 2016, η ΕΕ χορήγησε πρόσθετη ποσόστωση απαλλαγής από δασμούς για το ελαιόλαδο που εισήχθη από την Τυνησία το 2016 και το 2017³⁸. Αυτό το μεμονωμένο εμπορικό μέτρο αποτέλεσε την άμεση αντίδραση της Ένωσης μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις του 2015 στην Τυνησία για την υποστήριξη της οικονομίας της, τη μείωση των μεταναστευτικών πιέσεων και τις κοινωνικές αναταραχές. Οι διαπραγματεύσεις για μια σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών ΕΕ-Τυνησίας συνεχίζονται. Στήριξη παρέχεται επίσης από την ΕΕ για την ενίσχυση του γεωργικού τομέα στη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Αρμενία. Τον Σεπτέμβριο του 2016, η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση προσωρινών αυτόνομων εμπορικών μέτρων για την Ουκρανία³⁹.

Η προσέγγιση της ΕΕ με καθεμία από τις χώρες εταίρους της ΕΠΓ αντικατοπτρίζει το επίπεδο δέσμευσης κάθε χώρας για την ανανεωμένη εταιρική σχέση με την ΕΕ.

Τον Ιούλιο του 2016, η ΕΕ συμφώνησε για την εφαρμογή απλουστευμένων κανόνων καταγωγής⁴⁰ για τις εξαγωγές από την Ιορδανία όσον αφορά ένα ευρύ φάσμα προϊόντων για 10 έτη, με ενδιάμεση επανεξέταση, παρέχοντας ευκαιρίες απασχόλησης τόσο για τους Ιορδανούς όσο και για τους Σύριους πρόσφυγες.

Ορισμένες πρωτοβουλίες σχετικά με τις στρατηγικές οικονομικού εκσυγχρονισμού και επιχειρηματικότητας στοχεύουν στην ενίσχυση των ΜΜΕ μέσω της πρωτοβουλίας της ΕΕ για τη χρηματοπιστωτική ένταξη στον νότο και της πρωτοβουλίας EU4Business στην ανατολή. Ξεκίνησαν νέες περιφερειακές δράσεις για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των ιδρυμάτων στήριξης της ΕΕ και των επιχειρήσεων στην ανατολή και στον νότο και για την υποστήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας ως καινοτόμου παράγοντα για τη δημιουργία απασχόλησης, ιδίως μεταξύ των νέων. Τόσο στην ανατολή όσο και στον νότο, η ΕΕ προσέφερε σημαντικές ευκαιρίες σε μια σειρά ΜΜΕ και επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Η βοήθεια αυτή διοχετεύεται μέσω των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ΔΧΙ) και των αναπτυξιακών ιδρυμάτων των κρατών μελών στο πλαίσιο της επενδυτικής διευκόλυνσης γειτονίας (ΕΔΓ). Η ΕΕ, σε συνεργασία με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έχει εγκρίνει σημαντικά προγράμματα για να βοηθήσει τις ΜΜΕ στη Γεωργία, την Ουκρανία, τη Μολδαβία, την Τυνησία και το Μαρόκο να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της τεχνικής ετοιμότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ολοκλήρωσης της αλυσίδας αξιών με σκοπό την επίτευξη στενότερης εμπορικής συνεργασίας, μεταξύ άλλων στους βασικούς τομείς της γεωργίας και της μεταποίησης. Στο Μαρόκο οι εν λόγω χρηματοδοτικές διευκολύνσεις προστίθενται στο πρόγραμμα «Πράσινη Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», το οποίο εστιάζει ιδιαίτερα στις ΜΜΕ και στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Όσον αφορά την Αίγυπτο, η ΕΕ ενέκρινε το 2016 ένα νέο πρόγραμμα με τίτλο «Διευκόλυνση

³⁷ Δεδομένα ComTrade 2016

³⁸ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-460-EN-F1-1.PDF>

³⁹ COM(2016) 631 final της 29ης Σεπτεμβρίου 2016

⁴⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016D1436&from=EN>

της ΕΕ για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας»⁴¹ το οποίο διατίθεται μέσω της ΕΔΓ. Στη Λιβύη, διαδικτυακές υπηρεσίες κατάρτισης σε συνεργασία με το εθνικό κέντρο για τις ΜΜΕ ενισχύουν την απασχολησιμότητα των νέων.

Αυξημένη έμφαση δόθηκε, μεταξύ των χωρών της ΑΕΣ, στο να συνενωθούν τα σκέλη της συνεργασίας για την απασχόληση και την απασχολησιμότητα των νέων. Το πρόγραμμα EU4Youth που εγκρίθηκε πρόσφατα αφορά την απασχολησιμότητα των νέων και τους μειονεκτούντες νέους στην ανατολή και την ενεργό συμμετοχή των νέων στην κοινωνία και την οικονομία, αναπτύσσοντας δεξιότητες που απαιτούνται στην αγορά εργασίας και υποστηρίζοντάς τους να γίνουν ηγέτες και επιχειρηματίες. Στο Αζερμπαϊτζάν, η ΕΕ συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) της χώρας και στη βελτίωση των σχέσεών τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Αρμενία, η ΕΕ εξακολουθεί να στηρίζει την αγροτική ανάπτυξη και τη βιώσιμη γεωργία μέσω της τρίτης φάσης του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Γειτονίας για τη Γεωργία και την Αγροτική Ανάπτυξη (ENPARD). Για την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας⁴², οι χώρες της ΑΕΣ συμφώνησαν το 2016 να επικεντρώσουν την ψηφιακή τους συνεργασία σε 6 θέματα προτεραιότητας: το νομοθετικό πλαίσιο για τις (τηλ)επικοινωνίες· την εμπιστοσύνη και την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο· τις ψηφιακές δεξιότητες· την καινοτομία και τις νεοσύστατες επιχειρήσεις στον τομέα της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών τον τομέα των ηλεκτρονικών συναλλαγών (eTrade), μεταξύ άλλων τους τομείς του ηλεκτρονικού εμπορίου (eCommerce), ηλεκτρονικών τελωνείων (eCustoms) και ηλεκτρονικής εφοδιαστικής αλυσίδας (eLogistics)· και την ηλεκτρονική υγεία (eHealth). Έχουν δημιουργηθεί περιφερειακά δίκτυα ΑΕΣ για κάθε ένα από αυτά τα θέματα και έχουν σχεδιαστεί σχέδια δράσης για την περίοδο 2017-2020.

Οι εργασίες για την εφαρμογή της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης συνεχίστηκαν στις χώρες εταίρους της ΑΕΣ. Για παράδειγμα, το 2016, η Μολδαβία υιοθέτησε μια νέα πολυετή εθνική στρατηγική για την περιφερειακή ανάπτυξη για το 2016-2020⁴³, όπως και η Αρμενία για την περίοδο 2016-2025⁴⁴. Στον νότο, η αποκέντρωση και η περιφερειοποίηση αποτελούν βασικά στοιχεία της μετάβασης στην Τυνησία. Σημαντικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στη χώρα αυτή το 2016 περιλαμβάνουν τη δημιουργία ενός υπουργείου Εσωτερικών και Περιβάλλοντος⁴⁵, καθώς και την έγκριση ενός νέου σχεδίου εδαφικής ανάπτυξης για το 2016⁴⁶.

Δεδομένου του μεγάλου ποσοστού των νέων στον συνολικό πληθυσμό του νότου, η εκπαίδευση αποτελεί τομέα προτεραιότητας. Στην Ιορδανία, το Μαρόκο, την Αλγερία, την Αίγυπτο και την Τυνησία υποστηρίζονται προγράμματα ΕΕΚ. Τον Δεκέμβριο του 2016, η ΕΕ και η Τυνησία δρομολόγησαν μια σύμπραξη για τη νεολαία, με ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, την απασχόληση και την κινητικότητα. Οι τομείς

⁴¹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/c_2016_6633_egypt_aap_2016_part_2_aap_2017_part_1_annex_1.pdf

⁴² <https://europa.eu/capacity4dev/file/30742/download?token=r01Vw6AD>

⁴³ http://particip.gov.md/public/files/Moldova_2020_ENG1.pdf

⁴⁴ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/armenia_development_strategy_for_2014-2025.pdf

⁴⁵ *Ministre des affaires locales et de l'environnement*

⁴⁶ <http://www.tunisia2020.com/plan-2016-2020/>

της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υποστηρίζονται μέσω του μηχανισμού PEGASE⁴⁷, καθώς και της συνεισφοράς της ΕΕ στον UNRWA⁴⁸ στην Παλαιστίνη.

Η εκπαίδευση και η συνεργασία μεταξύ των νέων υποστηρίζονται από το πρόγραμμα Erasmus+. Μέσω των έργων για το 2016 μόνο, 4 900 φοιτητές από χώρες της εταιρικής σχέσης με τη νότια Μεσόγειο και 4 100 φοιτητές και ακαδημαϊκοί από χώρες της ανατολικής εταιρικής σχέσης θα λάβουν στήριξη για να σπουδάσουν, να διδάξουν ή να παρακολουθήσουν προγράμματα κατάρτισης στην Ευρώπη (ενώ 2 400 και 1 900 Ευρωπαίοι θα μετακινηθούν σε αντίστοιχες γειτονικές χώρες). Πενήντα επτά νέα έργα ανάπτυξης ικανοτήτων υποστηρίζουν περαιτέρω τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των πανεπιστημίων στις γειτονικές χώρες.

Το 2016, περίπου 8 900 νέοι άνθρωποι και νέοι εργαζόμενοι από τις γειτονικές χώρες συμμετείχαν σε άτυπα προγράμματα εκπαίδευσης, όπως ανταλλαγές, προγράμματα κατάρτισης και εθελοντικές δράσεις (6 700 από την Ανατολική Ευρώπη και 2 200 από τη νότια Μεσόγειο).

Στο πλαίσιο του EU4Youth, εισήχθη μια νέα θυρίδα ανατολικής εταιρικής σχέσης για τη νεολαία στο πλαίσιο του Erasmus+ για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των οργανώσεων νέων στους τομείς της συμμετοχής στα κοινά και της επιχειρηματικότητας. Ομοίως, θυρίδα για τη νεολαία ξεκίνησε και στην Τυνησία.

Η έρευνα και η καινοτομία ενισχύθηκαν το 2016 με την έναρξη του προγράμματος EU4Innovation, το οποίο προσφέρει ένα ενιαίο ορατό πλαίσιο για όλες τις δραστηριότητες της ΕΕ που υποστηρίζουν την ενίσχυση των ικανοτήτων καινοτομίας των χωρών της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης. Στο πλαίσιο του προγράμματος InnovFin της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, υπεγράφησαν δύο συμφωνίες με τράπεζες στην Ουκρανία και τη Γεωργία, αξίας 50 εκατομμυρίων EUR, οι οποίες παρέχουν εγγυήσεις δανείων σε καινοτόμες εταιρείες.

Εκτός από το πρόγραμμα Erasmus+, η συμμετοχή στο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» (για τη Γεωργία, τη Μολδαβία, την Ουκρανία και την Τυνησία), το πρόγραμμα COSME⁴⁹ και το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020», συμπεριλαμβανομένων των δράσεων Marie Skłodowska-Curie, δημιουργεί νέες προοπτικές συνεργασίας για τις διοικήσεις, τις επιχειρήσεις, τα πανεπιστήμια, τους πολιτιστικούς και οπτικοακουστικούς φορείς, τους επαγγελματίες, τους νέους, τους φοιτητές και τους ερευνητές. Η πρωτοβουλία Connect της ΑΕΣ επιτρέπει στους ερευνητές και τους φοιτητές στην ΑΕΣ να συνεργάζονται εικονικά με τους ομολόγους τους σε περισσότερα από 10 000 ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ευρώπη. Το πρόγραμμα ΑΕΣ «Πολιτισμός και Δημιουργικότητα» παρέχει σημαντική στήριξη για τη δημιουργία ικανοτήτων στην ανάπτυξη και την επαγγελματοποίηση του πολιτιστικού τομέα στις χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης. Η Τυνησία, η Γεωργία και η Αρμενία εντάχθηκαν στο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» το 2016 (μαζί με τη Μολδαβία, την Ουκρανία

⁴⁷ Mécanisme Palestino-Européen de Gestion de l'Aide Socio-Economique: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-94_en.htm

⁴⁸ Το Γραφείο *Αρωγής και Έργων των Ηνωμένων Εθνών* για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή

⁴⁹ Το πρόγραμμα της Ευρώπης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις

και το Ισραήλ). Η Αρμενία προσχώρησε στο πρόγραμμα COSME τον Ιανουάριο του 2016, ενώ η Ουκρανία επικύρωσε τη συμφωνία COSME τον Φεβρουάριο του 2017. Επιπλέον, η Ουκρανία συνδέθηκε με το πρόγραμμα έρευνας και κατάρτισης της Ευρατόμ.

Οι δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, που δρομολογήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2016 με την Τυνησία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία, έχουν σημαντικές προοπτικές ενίσχυσης της οικονομικής ανάπτυξης που στηρίζεται στην καινοτομία στις χώρες εταίρους της ΕΠΓ και συνεχίζονται το 2017.

Η ενεργειακή ασφάλεια είναι καθοριστικής σημασίας για την πολιτική και κοινωνική σταθερότητα των γειτονικών χωρών και, ως εκ τούτου, η ΕΕ δραστηριοποιείται ιδίως στην προώθηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης. Η ΕΕ εντείνει τον συντονισμό με τα ΔΧΙ μέσω στοχοθετημένων δράσεων, μεταξύ άλλων και σε θέματα ενεργειακής απόδοσης, σε ορισμένες πιλοτικές χώρες (Τυνησία, Γεωργία και Ουκρανία), όπου η χρηματοδοτική βοήθεια θα συνοδεύεται από κανονιστική μεταρρύθμιση. Η ΕΕ εξακολούθησε να αναπτύσσει ενεργειακή στρατηγική εταιρική σχέση με την Αλγερία. Στο πλαίσιο αυτό, το 2016 πραγματοποιήθηκε στο Αλγέρι ένα επιτυχημένο επιχειρηματικό φόρουμ ΕΕ-Αλγερίας για την ενέργεια και δρομολογήθηκε ένα νέο σχέδιο συνεργασίας για την υποστήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης⁵⁰. Στην Αίγυπτο, η ΕΕ συνέβαλε στη χρηματοδότηση του μεγαλύτερου αιολικού πάρκου παγκοσμίως και στο Μαρόκο του μεγαλύτερου ηλιακού σταθμού στον κόσμο. Στην Ιορδανία, η ΕΕ χρηματοδότησε δύο πιλοτικές εγκαταστάσεις, μία για την παραγωγή αιολικής ενέργειας και μία εγκατάσταση συγκεντρωμένης ηλιακής ενέργειας.

Η διασυνδεσιμότητα και η ενεργειακή απόδοση είναι μία από τις τέσσερις προτεραιότητες της διάσκεψης κορυφής στη Ρίγα στην οποία διατίθεται το 38 % των περιφερειακών κονδυλίων. Η ΕΕ υπέγραψε μνημόνιο συμφωνίας σχετικά με τη στρατηγική εταιρική σχέση για την ενέργεια με την Ουκρανία τον Νοέμβριο του 2016, το οποίο αποσκοπεί στην επέκταση της συνεργασίας σε όλους τους τομείς προτεραιότητας που καλύπτει η Ενεργειακή Ένωση και στην ενσωμάτωση της ουκρανικής αγοράς ενέργειας στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας. Πραγματοποιήθηκε επίσης πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση των ενεργειακών διασυνδέσεων μεταξύ Μολδαβίας και Ρουμανίας με την υπογραφή δανειακών συμφωνιών για την οικοδόμηση της διασύνδεσης φυσικού αερίου Ungheni-Chishinau, καθώς και την ολοκλήρωση της μελέτης σκοπιμότητας για τις διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας. Στη Γεωργία και το Αζερμπαϊτζάν, συνεχίζονται οι εργασίες για την επέκταση του αγωγού φυσικού αερίου του Νοτίου Καυκάσου, ο οποίος αποτελεί το πρώτο σκέλος του νότιου διαδρόμου φυσικού αερίου στην ΕΕ.

Το νέο πρόγραμμα EU4Energy που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2016 επικεντρώνεται στην ενεργειακή ασφάλεια, τη βιώσιμη ενέργεια και την ανάπτυξη της αγοράς, συνενώνοντας τις ανατολικές γειτονικές χώρες με την Κεντρική Ασία. Το Πρόγραμμα Ενεργειακής Απόδοσης και Περιβαλλοντικής Εταιρικής Σχέσης για την Ανατολική Ευρώπη (E5P) επεκτάθηκε γεωγραφικά πέρα από την Ουκρανία και τη Μολδαβία στην Αρμενία, τη Γεωργία και, πιο πρόσφατα, στη Λευκορωσία.

⁵⁰ http://portail.cder.dz/IMG/article_PDF/article_a5786.pdf

Οι υπουργοί ενέργειας της Ένωσης για τη Μεσόγειο ενέκριναν δήλωση για την ενέργεια τον Δεκέμβριο του 2016⁵¹, όπου προωθούνται η ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η υποστήριξη της ανάπτυξης και της κλιμάκωσης των λύσεων ενεργειακής απόδοσης, η ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας, η προώθηση των διασυνδέσεων, οι επενδύσεις και η ανάπτυξη ικανοτήτων μέσω τριών θεματικών πλατφορμών που καλύπτουν τους τομείς πολιτικής προτεραιότητας του φυσικού αερίου, της ολοκλήρωσης των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης.

Αυτή η συνεργασία στον τομέα της ενέργειας συνδέεται στενά με τις εργασίες για την κλιματική αλλαγή. Οι δράσεις για το περιβάλλον συνεχίστηκαν με βάση τον πολιτικό διάλογο και υποστηρίζονται από συνεχιζόμενα διμερή σχέδια (κυρίως μέσω αδελφοποιήσεων, τεχνικής βοήθειας, TAΙEX και του NIF) και περιφερειακών προγραμμάτων. Οι περισσότερες χώρες της ΕΠΓ έχουν υπογράψει τη συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή και πολλές την επικύρωσαν το 2016 και στις αρχές του 2017. Παρά ορισμένες πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό, οι μεταρρυθμίσεις παραμένουν αποσπασματικές και η υψηλού επιπέδου πολιτική βούληση να διασφαλιστεί η ανθεκτικότητα σε σχέση με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής παραμένει ασθενής. Η ΕΕ και το Μαρόκο συνεργάστηκαν στενά στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την εικοστή δεύτερη σύνοδο της Διάσκεψης των συμβαλλομένων μερών (COP 22) στη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2016 στο Μαρακές.

Όσον αφορά τις μεταφορές και τη συνδεσιμότητα, τον Ιούνιο του 2016 επετεύχθη υψηλού επιπέδου συμφωνία μεταξύ των υπουργών των χωρών εταίρων της ΕΕ και της ΑΕΣ σχετικά με τους ενδεικτικούς χάρτες για την επέκταση του βασικού δικτύου ΔΕΔ-Μ στις ανατολικές χώρες εταίρους, και η διαδικασία είναι εν εξελίξει. Στόχος είναι να εξασφαλιστούν ο απαραίτητος συντονισμός, η τυποποίηση και η ιεράρχηση των μεγάλων επενδύσεων σε αυτό το βασικό δίκτυο μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων έργων μικρής κλίμακας που αποσκοπούν στην εξάλειψη των σημείων συμφόρησης. Η οδική ασφάλεια στην περιοχή της ΕΠΓ είναι ένας άλλος σημαντικός τομέας συνεργασίας. Οι υπουργοί των χωρών εταίρων της ΕΕ και της Μεσογείου εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τα τεχνικά έργα που πραγματοποιήθηκαν στους ενδεικτικούς χάρτες για την επέκταση του ΔΕΔ-Μ στην περιοχή της Μεσογείου με δήλωση που εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2016⁵².

Τα έργα τεχνικής βοήθειας στον τομέα της θαλάσσιας προστασίας και ασφάλειας που εφαρμόζει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια στη Θάλασσα στις ανατολικές χώρες, βρίσκονται σε εξέλιξη. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασφάλειας της Αεροπορίας παρέχει βοήθεια στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας, της ασφάλειας και της προστασίας. Η Τουρκία, το Ιράν και ορισμένες χώρες της Κεντρικής Ασίας συμμετέχουν επίσης σε αυτά τα έργα. Η ΕΕ έχει συνάψει συμφωνίες αερομεταφορών με τη Μολδαβία και τη Γεωργία. Στον νότο, αναλαμβάνονται έργα περιφερειακής τεχνικής βοήθειας στους τομείς της ασφάλειας στη θάλασσα, της αεροπορικής ασφάλειας, των οδικών μεταφορών, των σιδηροδρομικών μεταφορών, των αστικών μεταφορών και της εφοδιαστικής. Οι συνολικές συμφωνίες αεροπορικών μεταφορών που έχουν συναφθεί μεταξύ της ΕΕ και του Μαρόκου, του Ισραήλ,

⁵¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15224-2016-INIT/en/pdf>

⁵² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10226-2016-INIT/en/pdf>

της Ιορδανίας - και είναι υπό συζήτηση με την Τυνησία - συμβάλλουν στην προώθηση της βιώσιμης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και της σύνδεσης.

Η ΕΕ συνεργάζεται με τους εταίρους της ΕΠΓ για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων που σχετίζονται με την υγεία, την ενίσχυση των συστημάτων υγείας και την εξασφάλιση καθολικής κάλυψης υγείας, που θα συμβάλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στην οικονομική ανάπτυξη.

Ασφάλεια

Οι ανατολικές και νότιες περιοχές πλήττονται τόσο από ενεργές όσο και από «παγωμένες» συγκρούσεις, με σημαντικές απώλειες, μεγάλους πληθυσμούς από εκτοπισθέντα άτομα στο εσωτερικό της χώρας και πρόσφυγες και εκτεταμένη οικονομική και πολιτική αβεβαιότητα. Η τρομοκρατία, ο βίαιος εξτρεμισμός και διάφορες μορφές οργανωμένου εγκλήματος πλήττουν τόσο την ΕΕ όσο και τις γειτονικές της χώρες. Για τους λόγους αυτούς, η αύξηση της ασφάλειας είναι κοινός στόχος που αφορά όλες τις χώρες της ΕΠΓ.

Για τη διαχείριση και αντιμετώπιση κρίσεων, πολλές μη στρατιωτικές αποστολές της ΚΠΑΑ και αποστολές συνοριακής συνδρομής αναπτύχθηκαν στην Ουκρανία, τη Γεωργία, τη Μολδαβία, την Παλαιστίνη και τη Λιβύη και χρηματοδοτούνται από τα κράτη μέλη της ΕΕ ή τα καταπιστευματικά ταμεία της ΚΠΑΑ. Στην Ουκρανία, η ΕΕ έχει παράσχει περίπου τα δύο τρίτα τόσο του προϋπολογισμού όσο και των παρατηρητών στην ειδική αποστολή παρακολούθησης στην Ουκρανία (η οποία περιλαμβάνει τις μεμονωμένες συνεισφορές που παρέχουν τα κράτη μέλη της ΕΕ). Η συμβουλευτική αποστολή της ΕΕ για τη μεταρρύθμιση του τομέα της μη στρατιωτικής ασφάλειας (EUAM Ukraine) παρέχει στρατηγικές συμβουλές στην Ουκρανία για την ανάπτυξη αποτελεσματικών, βιώσιμων και υπεύθυνων υπηρεσιών ασφαλείας ώστε να συμβάλει στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας και του κράτους δικαίου. Η αστυνομική αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Παλαιστινιακά Εδάφη (EUPOL COPPS) αύξησε την πιο ορατή δέσμευση της ΕΕ για την υποστήριξη των δυνάμεων ασφαλείας της Παλαιστινιακής Αρχής (ΠΑ), συμβάλλοντας επίσης στη διευκόλυνση του διαλόγου και στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης σε θέματα ασφαλείας μεταξύ της Παλαιστινιακής Αρχής και των ισραηλινών αρχών ασφαλείας. Μετά την έγκριση της αναθεώρησης της ΕΠΓ, περισσότερα από 2.000 μέλη του προσωπικού από τους ανατολικούς και νότιους εταίρους επωφελήθηκαν από τη γενική και εξειδικευμένη κατάρτιση που διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Ασφάλειας και Άμυνας στον τομέα της ΚΠΑΑ, της μεταρρύθμισης του τομέα ασφαλείας, της οικοδόμησης της ειρήνης και της προστασίας των πολιτών. Η Ουκρανία, η Γεωργία και η Μολδαβία συμμετέχουν σε αποστολές/επιχειρήσεις ΚΠΑΑ της ΕΕ με χρηματοδοτική στήριξη από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στην κοινή δήλωσή τους του 2016⁵³, η ΕΕ και το ΝΑΤΟ ανέλαβαν τη δέσμευση να ενισχύσουν τη συνεργασία και τον συντονισμό τους μέσω μιας σειράς συγκεκριμένων μέτρων που αποσκοπούν στην υποστήριξη των προσπαθειών των εταίρων για τη δημιουργία ικανοτήτων στις ανατολικές και νότιες γειτονικές χώρες και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους. Η ΕΕ έχει ενισχύσει τη συνεργασία με τους εταίρους της ΕΠΓ για τις υβριδικές απειλές και για τον προσδιορισμό

⁵³ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/07/08-eu-nato-joint-declaration/>

και την παροχή μέτρων στήριξης για τον μετριασμό τους. Η Αλγερία υπέγραψε διοικητικό διακανονισμό με την ΕΕ για την πολιτική προστασία για να ενισχύσει τη συνεργασία της στον τομέα της διαχείρισης κινδύνου καταστροφών. Ξεκίνησαν επίσης εργασίες για την ανθρωπιστική βοήθεια στο πλαίσιο του στρατηγικού διαλόγου ΕΕ-Συνδέσμου των Αραβικών Κρατών.

Η ΕΕ συνέβαλε στον μόνιμο διάλογο σχετικά με τις συγκρούσεις που πλήττουν την Ουκρανία, τη Γεωργία, τη Μολδαβία, την Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν με στόχο την επίτευξη ειρηνικών και βιώσιμων λύσεων. Στη Γεωργία, η ΕΕ συμπροεδρεύει των διεθνών συνομιλιών της Γενεύης για την επίλυση της σύγκρουσης και υποστηρίζει τη συνέχιση των επαφών μεταξύ των λαών σε όλη την επικράτεια της Γεωργίας. Ως ενεργός παρατηρητής κατά το πρότυπο 5 + 2⁵⁴ για τη διαδικασία διευθέτησης της διένεξης της Υπερδνειστερίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάθεσης προτάσεων που διατυπώθηκαν από τη χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ αποστολή συνοριακής συνδρομής της ΕΕ (EUBAM) για την επίλυση συγκεκριμένων θεμάτων και με στοιχεία μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, η ΕΕ υποστήριξε τις προσπάθειες που ανέλαβε το 2016 η γερμανική Προεδρία του ΟΑΣΕ. Αυτές οι προσπάθειες οδήγησαν στην επανέναρξη των συνομιλιών διευθέτησης στο Βερολίνο τον Ιούνιο του 2016 και στην έγκριση ενός πρωτοκόλλου μεταξύ των πλευρών σχετικά με τα κύρια θέματα που πρέπει να επιλυθούν, προκειμένου να προωθηθεί η διευθέτηση μιας σύγκρουσης που πλήττει τη Μολδαβία εδώ και 25 χρόνια. Από την 1η Ιανουαρίου 2016, οι κανόνες της DCFTA μεταξύ της ΕΕ και της Μολδαβίας⁵⁵ έχουν επεκταθεί στην Υπερδνειστερία, γεγονός που επέτρεψε στους οικονομικούς φορείς που βρίσκονται σε αυτή την περιφέρεια να εξακολουθήσουν να επωφελούνται από τις προτιμησιακές συναλλαγές με την ΕΕ. Η σύγκρουση του Ναγκόρνο-Καραμπάχ παρουσίασε σοβαρή κλιμάκωση το 2016. Η ΕΕ συνεχίζει να καλεί τις δύο πλευρές να σεβαστούν την εκεχειρία, να μετριάσουν τους τόνους της ρητορικής και να ξεκινήσουν ουσιαστικές ειρηνευτικές συνομιλίες υπό την αιγίδα της Ομάδας του Μινσκ του ΟΑΣΕ. Οι συχνές επισκέψεις του Ειδικού Εντεταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕΕΕ) στην περιφέρεια υποστηρίζουν τις προσπάθειες των συμπροέδρων της Ομάδας του Μινσκ και τις συνεχιζόμενες ειρηνευτικές δραστηριότητες και αποτελούν απόδειξη του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής της ΕΕ στην ειρηνική επίλυση αυτής της παρατεταμένης σύγκρουσης.

Έχει ενισχυθεί η συνεργασία με τους νότιους εταίρους για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί σε βίαιο εξτρεμισμό. Στην περιφέρεια διεξήχθη αναβαθμισμένος διάλογος για την ασφάλεια και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις υψηλού επιπέδου, συγκεκριμένα στην Τυνησία, στον Λίβανο, στην Ιορδανία, στο Ισραήλ και στην Αίγυπτο, που οδήγησαν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα. Εμπειρογνώμονες στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας/στην ασφάλεια έχουν αναπτυχθεί σε αντιπροσωπείες της ΕΕ στην Αλγερία, στην Ιορδανία, στη Λιβύη, στο Μαρόκο, στην Τυνησία και στον Λίβανο, με άμεση στήριξη από τα κράτη μέλη, για να συμβάλλουν στην καλύτερη επίγνωση καταστάσεων στο τοπικό πλαίσιο καθώς και στον ορισμό στοχοθετημένων έργων δημιουργίας ικανοτήτων βάσει

⁵⁴ Υπερδνειστερία, Μολδαβία, Ουκρανία, Ρωσία και ΟΑΣΕ, καθώς και ΗΠΑ και ΕΕ ως εξωτερικοί παρατηρητές

⁵⁵ http://eeas.europa.eu/archives/delegations/moldova/documents/eu_moldova/argumentaire_en.pdf

στοιχείων. Επίσης, ενεργούν ως σημείο αναφοράς για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση θεμάτων βίαιου εξτρεμισμού για τοπικούς και διεθνείς ομολόγους, για παράδειγμα στην πλατφόρμα συντονισμού των χορηγών στην Τυνησία ή στις συνεδριάσεις του Παγκόσμιου Φόρουμ κατά της Τρομοκρατίας.

Η μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας (ΜΤΑ) είναι καθοριστικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη σταθεροποίηση των γειτονικών χωρών, τόσο ως μέσο οικοδόμησης υπεύθυνων θεσμών όσο και στο πλαίσιο μέτρων οικοδόμησης ειρήνης και εμπιστοσύνης. Η στήριξη της ΕΕ στη ΜΤΑ σε τρίτες χώρες καθορίζεται πλέον από την πρόσφατα εγκριθείσα πολιτική ΜΤΑ της ΕΕ⁵⁶. Στα τέλη του 2016, η ΕΕ άρχισε μια θεματική αξιολόγηση της στήριξης της ΕΕ στη ΜΤΑ σε γειτονικές χώρες και σε χώρες της διεύρυνσης⁵⁷. Η Μολδαβία ήταν η πρώτη χώρα όπου η ΕΕ ανέπτυξε έναν νέο σύμβουλο ΜΤΑ για να παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας, την ανάπτυξη εθνικού πλαισίου και ικανοτήτων όσον αφορά την ΚΠΑΑ και τη διευκόλυνση της συμμετοχής της Μολδαβίας σε αποστολές και επιχειρήσεις.

Η στήριξη της ΜΤΑ στην Τυνησία στοχεύει στον εκσυγχρονισμό του τομέα της ασφάλειας, στην ενίσχυση της ασφάλειας των συνόρων και των ολοκληρωμένων ικανοτήτων διαχείρισης των συνόρων και στον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών πληροφοριών, αποκαθιστώντας ταυτόχρονα την εμπιστοσύνη του πληθυσμού. Στον Λίβανο, το πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης συνόρων (ΟΔΣ) υποστήριξε τις αρχές του Λιβάνου μέσω της εφαρμογής νέου συστήματος διαχείρισης δεδομένων των συνόρων και εκπαιδευτικού κέντρου. Η ΕΕ υποστηρίζει επίσης την οργανωτική ανάπτυξη όλων των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας του Λιβάνου μέσω τεχνικής βοήθειας, εξοπλισμού, εκπαίδευσης και επισκέψεων μελέτης στην Ευρώπη.

Στην Ανατολή, η ΕΕ έχει συμβάλει επίσης σημαντικά στην υλοποίηση της ΟΔΣ, ιδίως στα σύνορα μεταξύ Μολδαβίας και Ουκρανίας, μεταξύ άλλων μέσω της συνεχούς χρηματοδότησης της EUBAM. Τα νομικά πλαίσια για συνοριακούς ελέγχους στις δύο χώρες έχουν προσαρμοστεί στα πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ. Οι κανονισμοί για την επιτήρηση των συνόρων στη Μολδαβία και στην Ουκρανία προσεγγίζουν εκείνους που καθορίζονται στον κώδικα συνόρων του Σένγκεν. Η ΟΔΣ της Γεωργίας είναι επίσης σύμφωνη με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το 2016, η ΕΕ εξακολούθησε να παρέχει βοήθεια για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε υπηρεσίες τελωνείων και φύλαξης συνόρων σε χώρες-εταίρους της ΑΕΣ μέσω του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (EBCG), του Παγκόσμιου Οργανισμού Τελωνείων και διαφόρων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών⁵⁸. Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελεί προτεραιότητα για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ. Το 2016, η ΕΕ διέθεσε συγκεκριμένο ποσό χρηματοδότησης για τη στήριξη των χωρών ΕΠΓ στη χρήση των συστημάτων τεχνολογίας των πληροφοριών και βάσεων δεδομένων της Ιντερπόλ. Υπηρεσίες της ΕΕ όπως ο EBCG, η Europol, ο ΕΑΑ

⁵⁶ COM(2016) 31 final της 5ης Ιουλίου 2016

⁵⁷ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/plan_2016_282_evaluation_ssr_en.pdf

⁵⁸ Η έκθεση προόδου σε συνέχεια των συμπερασμάτων του Συμβουλίου όσον αφορά την τελωνειακή συνεργασία με τις ανατολικές γειτονικές χώρες παρέχει ενημέρωση σχετικά με τις τελωνειακές σχέσεις με τους ανατολικούς εταίρους. COM(2016) 375 final της 14ης Ιουνίου 2016

(Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου), το ΕΚΠΙΝΤ (Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας) και ο Eurojust συμμετέχουν όλο και περισσότερο στην παροχή στήριξης για την ανάπτυξη ικανοτήτων στις χώρες εταίρους και στην εντατικοποίηση της ανταλλαγής επιχειρησιακών και στρατηγικών πληροφοριών με χώρες εταίρους της ΕΠΓ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και της τρομοκρατίας, της λαθραίας μεταφοράς μεταναστών και της εμπορίας φορητών όπλων, ανθρώπων και παράνομων ναρκωτικών, τόσο στην ΕΕ όσο και στη συγκεκριμένη περιφέρεια. Χώρες της Νότιας και Κεντρικής Ασίας και της Ανατολικής Αφρικής συμμετέχουν επίσης (πρόγραμμα Act⁵⁹ της ΕΕ) για την καλύτερη αντιμετώπιση των διαπεριφερειακών προκλήσεων.

Ένα διαπεριφερειακό πρόγραμμα της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες/την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΝΕΠΔ/ΚΧΤ) επεκτάθηκε στις νότιες χώρες της ΕΠΓ για να τις βοηθήσει στην εφαρμογή των συστάσεων⁶⁰ της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης για την ΝΕΠΔ/ΚΧΤ η οποία είναι ο βασικός φορέας καθορισμού διεθνών προτύπων σε αυτά τα θέματα.

Το Δορυφορικό Κέντρο της ΕΕ (SatCen) συνέβαλε σημαντικά με ανάλυση⁶¹ στις απαιτήσεις πληροφόρησης στην περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου, ενόψει μεγάλων απειλών, συμπεριλαμβανομένων της τρομοκρατίας, της παράτυπης μετανάστευσης, της πειρατείας και του οργανωμένου εγκλήματος. Ειδικότερα, το SatCen συμμετείχε ενεργά στην υποστήριξη του ΕBCG και της Επιχείρησης SOPHIA της NAVFOR Med της ΕΕ για θέματα ελέγχου των συνόρων και μετανάστευσης και παρέσχε εκτενή ανάλυση για την Ειδική Αποστολή Παρακολούθησης του ΟΑΣΕ στην Ουκρανία για την επαλήθευση των Συμφωνιών του Μινσκ.

Η ΕΕ παρέχει υποστήριξη σε όλες τις χώρες της ΕΠΓ για την ευθυγράμμιση και την περαιτέρω προώθηση της Σύμβασης της Βουδαπέστης του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της καταπολέμησης της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο⁶². Η συνεργασία και οι επαφές με την Ιορδανία, τον Λίβανο, το Ισραήλ και το Μαρόκο έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά. Στην Ουκρανία, η ΕΕ έχει αρχίσει να στηρίζει τις προσπάθειες της κυβέρνησης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, σε στενό συντονισμό με τις διμερείς προσπάθειες των κρατών μελών στον τομέα.

Η προσέγγιση με τα πρότυπα άλλων πράξεων του Συμβουλίου της Ευρώπης για θέματα που άπτονται του ουσιαστικού ποινικού δικαίου προωθείται από το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ Νότιο Πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης ή από το πρόγραμμα EuroMed Justice IV, το οποίο τελικά θα διευκολύνει τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ των νότιων χωρών της ΕΠΓ και των κρατών μελών της ΕΕ.

⁵⁹ Πρόγραμμα Προώθησης της Ανάπτυξης του Συντονισμού Φροντίδας και της Τηλεεγείας (ACT), <https://www.act-programme.eu/about>

⁶⁰ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

⁶¹ Εισαγωγή στις γεωδιαστημικές πληροφορίες

⁶² http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/libe/dv/7_conv_budapest_/7_conv_budapest_en.pdf

Οι δραστηριότητες των Κέντρων Αριστείας (CoE) για τον μετριασμό του χημικού, βιολογικού, ραδιολογικού και πυρηνικού κινδύνου (CBRN) έχουν αυξηθεί, και καλύπτουν σήμερα 56 χώρες παγκοσμίως, περιλαμβανομένων πολλών κρατών στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής⁶³ και με νέες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας. Οι στόχοι για το 2017⁶⁴ περιλαμβάνουν γυμνάσια και ασκήσεις επί χάρτου στη διαχείριση των επιπτώσεων του CBRN στη Μέση Ανατολή. Η ΕΕ χρηματοδοτεί τη δημιουργία ενός κέντρου περιφερειακής κατάρτισης στην Ιορδανία.

Μετανάστευση και κινητικότητα

Η παράτυπη μετανάστευση και ο αναγκαστικός εκτοπισμός αποτελούν σημαντικές ανησυχίες και απαιτείται πολύπλευρη απάντηση. Η ΕΕ έχει θέσει σε εφαρμογή μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη μετανάστευση, η οποία περιλαμβάνει προσπάθειες για τη μείωση της παράτυπης μετανάστευσης, την προώθηση της νόμιμης μετανάστευσης και κινητικότητας, τη μεγιστοποίηση των επιπτώσεων της μετανάστευσης στην ανάπτυξη, την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών, καθώς και την αποτελεσματική διαχείριση των συνόρων, διασφαλίζοντας παράλληλα το δικαίωμα των πολιτών της ΕΕ στην ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΕ. Αυτό αντικατοπτρίζεται στην ανακοίνωση σχετικά με τη θέσπιση νέου πλαισίου εταιρικής σχέσης⁶⁵ με τρίτες χώρες που εγκρίθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού θεματολογίου για τη μετανάστευση και της ανακοίνωσης για τις αναγκαστικές εκτοπίσεις και την ανάπτυξη⁶⁶ και στα σχετικά συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου του 2016⁶⁷. Στόχος είναι να εντατικοποιηθεί η συνεργασία σε θέματα μετανάστευσης και να τεθεί μια νέα προσέγγιση για την αύξηση της ανθεκτικότητας και την ενίσχυση της αυτονομίας των βίαια εκτοπισθέντων ατόμων και των κοινοτήτων υποδοχής τους.

Η πολύ ανησυχητική κατάσταση στη μεταναστευτική διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου – με κατ' εκτίμηση 700.000 έως 1 εκατ. μετανάστες που έχουν εγκλωβιστεί στη Λιβύη, πάνω από 180.000 παράτυπες αναχωρήσεις από αυτήν τη χώρα προς την Ιταλία και περίπου 5.000 θανάτους κατά τη διέλευση το 2016 – οδήγησε την Επιτροπή και την Ύπατη Εκπρόσωπο να εγκρίνουν μια κοινή ανακοίνωση για τη «Μετανάστευση στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου - Διαχείριση ροών, διάσωση ζωών» τον Ιανουάριο του 2017⁶⁸. Η φιλοδοξία είναι να μειωθεί ο αριθμός των ζώων που χάνονται στη θάλασσα, να ενισχυθεί η καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, να διασφαλιστεί η προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών, ιδίως των παιδιών και άλλων ευάλωτων ομάδων προσώπων,

⁶³ Ο όρος *Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική* καλύπτει μια εκτενή περιοχή, η οποία εκτείνεται από το Μαρόκο έως το Ιράν, συμπεριλαμβανομένων όλων των χωρών του Μασρέκ και του Μαγκρέμπ στη Μέση Ανατολή.

⁶⁴ Παράρτημα IV της εκτελεστικής απόφασης της Επιτροπής (C(2016)4773 final της 27ης Ιουλίου 2016) του ετήσιου προγράμματος δράσης 2016 για το άρθρο 5 του μηχανισμού συμβολής στη σταθερότητα και την ειρήνη που πρόκειται να χρηματοδοτηθεί από τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης

⁶⁵ Ανακοίνωση σχετικά με τη θέσπιση νέου πλαισίου εταιρικής σχέσης με τρίτες χώρες βάσει του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Δράσης για τη Μετανάστευση, COM(2016)385, 7.6.2016 final, 7.6.2016.

⁶⁶ COM(2016) 234 final της 26ης Απριλίου 2016

⁶⁸ COM(2017) 4 final της 25ης Ιανουαρίου 2017

να υποστηριχθούν οι κοινότητες υποδοχής και να αυξηθούν οι υποβοηθούμενες εκούσιες επιστροφές μέσω μιας σειράς δράσεων που θα επωφεληθούν από χρηματοδότηση ύψους 200 εκατ. EUR το 2017 από το Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης της ΕΕ για την Αφρική. Η Λιβύη είναι ο κύριος στόχος της παρέμβασης της ΕΕ, με επίκεντρο επίσης στα νότια σύνορα της Λιβύης και ενισχυμένη συνεργασία με την Αίγυπτο, την Τυνησία και την Αλγερία, συμπεριλαμβανομένων περιφερειακών πρωτοβουλιών όπως το δίκτυο Seahorse Mediterraneo.

Η ΕΕ συνεργάστηκε στενά με τα κράτη μέλη των διαδικασιών του Χαρτούμ και του Ραμπάτ⁶⁹ (αμφότερες γειτονικές χώρες και ευρύτεροι περιφερειακοί εταίροι) για την εφαρμογή των συμφωνημένων δράσεων της διάσκεψης κορυφής της Βαλέτας για τη μετανάστευση (Νοέμβριος 2015). Η ΕΕ αυξάνει τις προσπάθειές της για την ενίσχυση της συνεργασίας για τη μετανάστευση στις χώρες της Βόρειας Αφρικής μέσω του προωθημένου πολιτικού διαλόγου καθώς και μέσω της εμπάθυνσης της τεχνικής και οικονομικής συνεργασίας. Προτάσεις για έναρξη διαλόγου για τη μετανάστευση συζητήθηκαν επίσης με την Αλγερία και την Αίγυπτο.

Το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης που χορηγήθηκε από την ΕΕ στη Μολδαβία το 2014 και επέτρεψε σε πάνω από 850.000 πολίτες της Μολδαβίας να ταξιδεύουν χωρίς θεώρηση στον χώρο Σένγκεν λειτουργεί καλά, με πολύ χαμηλό ποσοστό απαγόρευσης εισόδου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε νομοθετικές προτάσεις για τα καθεστώτα απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με τη Γεωργία και την Ουκρανία τον Μάρτιο και Απρίλιο 2016, αντίστοιχα, και στη Γεωργία χορηγήθηκε απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης στις 28 Μαρτίου 2017, ενώ η νομοθεσία για τη χορήγηση καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης στην Ουκρανία εγκρίθηκε στις 11 Μαΐου 2017.

Τον Ιούνιο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μια αναθεωρημένη οδηγία για την «μπλε κάρτα»⁷⁰ με στόχο τη θέσπιση ενός ενιαίου συστήματος σε επίπεδο ΕΕ το οποίο θα παρέχει μεγαλύτερη σαφήνεια και θα μειώνει τη γραφειοκρατία.

Επιπλέον, οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας προσφέρουν ένα πλαίσιο για συνεκτική συνεργασία με τις χώρες εταίρους, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ζητήματα κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένων, όπου κρίνεται σκόπιμο, θεμάτων θεώρησης, καθώς και της ανάγκης να διευκολυνθεί η επιστροφή και η επανεισδοχή παράτυπων μεταναστών. Η ΕΕ έχει ορισμένες συμφωνίες επανεισδοχής που εφαρμόζονται με χώρες εταίρους της ΕΠΓ (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία, Μολδαβία και Ουκρανία) οι οποίες υπεγράφησαν από κοινού με συμφωνίες απλούστευσης της έκδοσης θεωρήσεων, που ορίζουν σαφείς υποχρεώσεις και διαδικασίες για τις αρχές της χώρας εταίρου και των κρατών μελών της ΕΕ, όσον αφορά τον χρόνο και τον τρόπο επιστροφής των προσώπων που βρίσκονται σε παράτυπη κατάσταση. Η εφαρμογή της εταιρικής σχέσης κινητικότητας ΕΕ-Μολδαβίας το 2008 και η συνεργασία για την επανεισδοχή και την επιστροφή (στο πλαίσιο της συμφωνίας επανεισδοχής) δίνουν θετικά αποτελέσματα. Η σημαντική χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ συνεχίστηκε για εφαρμογή της εταιρικής σχέσης κινητικότητας του Μαρόκου και της νέας

⁶⁹ Ενημερωτικό δελτίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Αφρική για τη μετανάστευση: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-4832_en.htm

⁷⁰ SWD(2016) 194 final της 7ης Ιουνίου 2016

πολιτικής για τη μετανάστευση που εφαρμόζει, η οποία περιλάμβανε νομιμοποίηση 25 000 παράτυπων μεταναστών στο Μαρόκο. Τον Οκτώβριο του 2016 η ΕΕ και επτά κράτη μέλη της ΕΕ υπέγραψαν εταιρική σχέση κινητικότητας με τη Λευκορωσία, η οποία στοχεύει στην ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της μετανάστευσης, του ασύλου και της διαχείρισης των συνόρων. Ορισμένα σχέδια της ΕΕ υποστηρίζουν την εταιρική σχέση κινητικότητας με το Αζερμπαϊτζάν. Η εταιρική σχέση κινητικότητας με την Αρμενία είναι επίσης ενεργή, εν μέρει λόγω ενός τρέχοντος σχεδίου στήριξης της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων το οποίο χρηματοδοτείται από τον ΕΜΓ. Η ΕΕ διαπραγματεύεται τη σύναψη εταιρικής σχέσης κινητικότητας με τον Λίβανο. Η ΕΕ διαπραγματεύεται νέες συμφωνίες για την απλούστευση της έκδοσης θεωρήσεων και την επανεισδοχή στο πλαίσιο των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας με το Μαρόκο, την Τυνησία, την Ιορδανία και τη Λευκορωσία.

Ο μηχανισμός εταιρικής σχέσης κινητικότητας δρομολογήθηκε τον Ιανουάριο του 2016 και στοχεύει να υποστηρίξει την κατάρτιση και την εφαρμογή της εταιρικής σχέσης κινητικότητας και των κοινών προγραμμάτων για τη μετανάστευση και την κινητικότητα, παρέχοντας στοχοθετημένη, ευέλικτη και εξατομικευμένη βοήθεια.

Ένα πρόσθετο βήμα που πραγματοποίησε η ΕΕ για να ενισχύσει την ικανότητά της συντονισμού με τις χώρες εταίρους σχετικά με τη μετανάστευση είναι η δημιουργία, το 2016, 15 θέσεων Ευρωπαίων αξιωματούχων συνδέσμων μετανάστευσης (EMLO) που αποσπώνται από τις κυβερνήσεις κρατών μελών της ΕΕ σε αντιπροσωπεΐες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Τυνησίας, της Ιορδανίας και του Λιβάνου.

4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Το 2016 η συνδρομή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας (ΕΜΓ) ανήλθε σε δεσμεύσεις ύψους άνω των 2,3 δις. EUR. Αυτή η συνδρομή συμβάλλει στους στόχους πολιτικής της ανανεωμένης ΕΠΓ, η οποία τονίζει επίσης την ανάγκη αποτελεσματικότερης παράδοσης και μεγαλύτερης ευελιξίας στη χρήση της χρηματοδοτικής συνδρομής της ΕΕ.

Μετά την αναθεώρηση, η ΕΕ συγκέντρωσε διάφορα μέσα για την περαιτέρω βελτίωση του συντονισμού και της συνοχής όλων των μηχανισμών χορήγησης βοήθειας. Για τον σκοπό αυτό, τα χορηγούμενα προγράμματα συνεργασίας έχουν συμπληρωθεί με άλλες δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί και καθοδηγηθεί από ιδρύματα-εταίρους με πιο στρατηγική χρήση του συνδυασμού μέσων, του ΤΑΙΕΧ και της αδελφοποίησης. Συγκεκριμένα, το ΤΑΙΕΧ και η αδελφοποίηση έχουν αναπροσαρμοστεί για τη δημιουργία στενότερης συνέργειας μεταξύ του έργου πολιτικής και του προγραμματισμού της χρηματοδοτικής συνδρομής.

Η ΕΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει ενεργά τις γειτονικές χώρες που αντιμετωπίζουν εξαιρετικές ελλείψεις εξωτερικής χρηματοδότησης μέσω του μηχανισμού μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής (ΜΧΣ). Η Επιτροπή εκταμίευσε 600 εκατ. EUR μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής στην Ουκρανία στα τέλη Απριλίου 2017, η δε τελευταία δόση ύψους 23 εκατ. EUR εκταμιεύθηκε για τη Γεωργία τον Μάιο του 2017. Μια

νέα πράξη ΜΧΣ για τη Μολδαβία, η οποία ανέρχεται σε 100 εκατ. EUR, εκκρεμεί επί του παρόντος αναμένοντας την έγκριση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Το 2016, για να υποστηρίξει τις νότιες γειτονικές χώρες, η ΕΕ ενέκρινε επίσης τις ενέργειες παρακολούθησης για την Τυνησία (500 εκατ. EUR) και την Ιορδανία (200 εκατ. EUR) για τη στήριξη των οικονομιών αυτών των χωρών που επηρεάστηκαν από τις εξελίξεις στην ασφάλεια και τις περιφερειακές συρράξεις. Επιπλέον, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα της ΕΕ να αντιδρά στις ανάγκες των γειτονικών της χωρών, η Επιτροπή πρότεινε να αυξηθεί η ετήσια δανειοδοτική ικανότητα ΜΧΣ σε 2 δισεκατ. EUR. Η Επενδυτική Διευκόλυνση Γειτονίας χρησιμοποιεί κυρίως χρηματοδοτικές επιχορηγήσεις της ΕΕ για να επιτρέψει ή να αναβαθμίσει σημαντικά τις δανειοδοτικές πράξεις που εκτελούν τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (EXI) και έχει παρουσιάσει σημαντική αύξηση από τη δημιουργία της όσον αφορά τόσο τα διαθέσιμα ποσά όσο και τη χρήση της.

Η συνεργασία σε επίπεδο υποπεριφέρειας, περιφέρειας και γειτονικών χωρών της Ευρώπης ενισχύθηκε με τα προγράμματα του ΕΜΓ, καθώς και με τη διασυνοριακή συνεργασία.

Κοινός προγραμματισμός και αυξημένος συντονισμός με τα κράτη μέλη της ΕΕ

Σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΜΓ⁷¹, την αναθεώρηση της ΕΠΓ⁷² και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την εντατικοποίηση του κοινού προγραμματισμού της 12ης Μαΐου 2016⁷³, η ΕΕ προωθεί τον κοινό προγραμματισμό στις γειτονικές χώρες. Η δεύτερη προγραμματική περίοδος (2017/2018-2020) για τις χώρες του ΕΜΓ παρέχει τη δυνατότητα να σημειωθεί πρόοδος σε αυτό το θέμα. Ο κοινός προγραμματισμός είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για να ενισχυθεί ο συντονισμός της ΕΕ σε επίπεδο χώρας και τομέα και για να προσδιοριστούν και να αναπτυχθούν κοινές προτεραιότητες. Ενισχύει τον συντονισμένο διάλογο για την πολιτική, καθώς και την κοινή ανάλυση, την ανταλλαγή πληροφοριών, τις κοινές πρωτοβουλίες εφαρμογής, την κοινή παρακολούθηση και την κοινή αξιολόγηση. Η Παλαιστίνη είναι το πιο προηγμένο παράδειγμα αυτής της διαδικασίας με ένα κοινό έγγραφο προγραμματισμού που προέκυψε από συζητήσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών αναπτυξιακών εταίρων, των παλαιστινιακών υπουργείων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, της επιχειρηματικής κοινότητας, των Ηνωμένων Εθνών και πολλών άλλων καθοριστικών παραγόντων. Στη Μολδαβία και στο Μαρόκο, μια κοινή ανάλυση⁷⁴ των κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα έχει εγκριθεί από την αντιπροσωπεία της ΕΕ και τις πρεσβείες των κρατών μελών. Λόγω της κρίσης, ο ετήσιος προγραμματισμός στην Ουκρανία για την περίοδο 2014-2017 αντικαταστάθηκε από την έγκριση μιας σειράς ειδικών μέτρων για τα οποία η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος εξασφάλισαν πολύ στενή συνεργασία και συντονισμό με τα κράτη μέλη της ΕΕ, των οποίων οι αναπτυξιακοί φορείς δραστηριοποιούνται όλο και περισσότερο ως εταίροι υλοποίησης.

⁷¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 232/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 2014 για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας

⁷² JOIN(2015) 50 final της 18ης Νοεμβρίου 2015

⁷³ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/05/12-conclusions-on-stepping-up-joint-programming/>

⁷⁴ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/joint_analysis_0.pdf

Οι δραστηριότητες κοινού προγραμματισμού ενσωματώθηκαν επίσης στις αποστολές προγραμματισμού στην Τυνησία τον Οκτώβριο του 2016 και στην Ιορδανία και στον Λίβανο τον Νοέμβριο του 2016, καθώς και στην Αίγυπτο τον Μάρτιο του 2017. Στην Αρμενία, η αντιπροσωπεία της ΕΕ και οι πρεσβείες των κρατών μελών συμμετείχαν σε ολοκληρωμένη κοινή διαδικασία ανάλυσης και στο Αζερμπαϊτζάν ο κοινός προγραμματισμός με τα κράτη μέλη της ΕΕ, την Ελβετία και τη Νορβηγία επικεντρώνεται ειδικά στην ΕΕΚ και έχει συμφωνηθεί ένας χάρτης πορείας από τους αρχηγούς αποστολής της ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2016.

Αυξημένη συνεργασία με τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (EXI) και τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (ΔΧΙ), μεταξύ άλλων μέσω συνδυασμού μέσων

Αναγνωρίζοντας τον σημαντικό ρόλο των ΔΧΙ, η Επιτροπή ξεκίνησε το 2015 μια πρωτοβουλία ενισχυμένης συνεργασίας με τους πιο σημαντικούς οργανισμούς αναπτυξιακής χρηματοδότησης που δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια. Ο στόχος είναι να δοθεί καλύτερη ώθηση στην αποτελεσματικότητα και στον αντίκτυπο των κοινών στόχων των ιδρυμάτων στις γειτονικές χώρες της Ευρώπης, όπως η ενίσχυση της ανάπτυξης, η προώθηση της οικονομικής μετάβασης, η προώθηση της βιώσιμης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και η ενίσχυση της πολιτικής σταθερότητας. Οι κοινές ομάδες αναπτύσσουν κοινές εργασίες σε τομείς προτεραιότητας συνεργασίας που κορυφώνονται κάθε χρόνο σε πολυμερή σύσκεψη υψηλού επιπέδου, όπου αξιολογείται η πρόοδος και τίθενται νέοι στόχοι για το επόμενο έτος.

Προκειμένου να διευρυνθεί η συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα (ΠΤ) στις νότιες γειτονικές χώρες, η ΕΕ οργάνωσε το 2016 την πρώτη ημέρα Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής ΕΕ-ΠΤ, κατά την οποία συγκεντρώθηκαν διευθυντές ομάδων χωρών της ΠΤ και προϊστάμενοι συνεργασίας της ΕΕ στην περιφέρεια. Προκειμένου να ενισχυθεί ο διάλογος, ο συντονισμός και η συνεργασία στις ανατολικές γειτονικές χώρες, πραγματοποιήθηκαν περιφερειακές συνεδριάσεις συντονισμού μεταξύ της Επιτροπής και αντίστοιχα της ΠΤ, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Δεδομένης της έντονης συμμετοχής τους στην Ουκρανία, η Επιτροπή διοργανώνει τακτικά ημέρες αφιερωμένες σε συγκεκριμένη χώρα με την ΕΤΕπ, την ΕΤΑΑ και την Παγκόσμια Τράπεζα. Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε αύξηση της εξωτερικής εντολής της ΕΤΕπ για τη στήριξη της πρωτοβουλίας της ΕΤΕπ για την οικονομική ανθεκτικότητα.

Η ΕΕ συνέχισε τις δραστηριότητες συνδυασμού χρηματοδοτικών μέσων μέσω της επενδυτικής διευκόλυνσης γειτονίας. Εμβάθυνε περαιτέρω τη συνεργασία με την ΕΤΑΑ, την ΕΤΕπ, την Παγκόσμια Τράπεζα, το KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau) και την Agence Française de Développement το 2016, θεσπίζοντας την «Πρωτοβουλία της ΕΕ για χρηματοπιστωτική ένταξη»⁷⁵, η οποία στοχεύει στην κινητοποίηση της χρηματοδότησης των ΜΜΕ για τις νότιες χώρες. Στο πλαίσιο των DCFTA που θεσπίστηκαν μεταξύ της ΕΕ και της Γεωργίας, της Μολδαβίας και της Ουκρανίας, η ΕΕ, από κοινού με την ΕΤΑΑ, την ΕΤΕπ και

⁷⁵ <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/neighbourhood/pdf/key-documents/nif/20160601-introductory-note-on-the-eu-initiative-for-financial-inclusion.pdf>

την KfW, έθεσε σε εφαρμογή τον μηχανισμό DCFTA για τις MME, ο οποίος άρχισε να είναι πλήρως λειτουργικός το 2016. Οι κύριοι στόχοι του μηχανισμού είναι η στήριξη των MME σε αυτές τις χώρες και η αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους, η διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, η παροχή βοήθειας σε αυτές για να αξιοποιήσουν νέες εμπορικές ευκαιρίες και να συμμορφωθούν με τα πρότυπα ασφάλειας τροφίμων, τα τεχνικά και ποιοτικά πρότυπα της ΕΕ, καθώς και με τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος που είναι απαραίτητα στο πλαίσιο της εφαρμογής της DCFTA.

Το 2016 συντονίστηκαν νέες δεσμεύσεις της ΕΕ ύψους 6,7 δισ. EUR, μέσω της πρωτοβουλίας για τον συντονισμό των Επενδύσεων στην περιοχή της Νότιας Μεσογείου (AMICI), η οποία συγχρηματοδοτείται από την ΕΕ και τα κράτη μέλη. Αυτό συγκρίνεται με 5,2 δισ. EUR το 2015 (+25%), το οποίο επιτρέπει τη δημιουργία νέων έργων συνολικής επένδυσης ύψους 14 δισ. EUR (+27%). Το μεγαλύτερο μέρος της στήριξης της ΕΕ παρέχεται από δάνεια και χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια (76%).

Εκτός από την αυξημένη συνεργασία με τα EXI και τα ΔΧΙ, η ΕΕ έχει επίσης αναλάβει αυξημένο συντονισμό με χορηγούς εκτός ΕΕ. Η στενότερη συνεργασία με αραβικούς, ισλαμικούς και περιφερειακούς εταίρους έχει ως στόχο την αποφυγή επικαλυπτόμενων δραστηριοτήτων και την αξιοποίηση της πιθανής συμπληρωματικότητας. Το 2016, αυτή η πρωτοβουλία επεκτάθηκε με τη διοργάνωση σύσκεψης συντονισμού υψηλού επιπέδου μεταξύ της ΕΕ και των κυριότερων αραβικών και ισλαμικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο περιθώριο των εαρινών συνεδριάσεων της ΠΤ/του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Η ΕΕ προεδρεύει τακτικών συνεδριάσεων χορηγών για τον συντονισμό της αντιμετώπισης της συριακής κρίσης. Όσον αφορά την Ουκρανία, η ομάδα υποστήριξης για την Ουκρανία διοργανώνει τακτικά συσκέψεις ανάντη συντονισμού για τα στρατηγικά ζητήματα στις Βρυξέλλες, συμπληρώνοντας με αυτόν τον τρόπο τον εντατικό συντονισμό εντός των χωρών.

Καταπιστευματικά ταμεία

Τα καταπιστευματικά ταμεία αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την παροχή ταχείας υποστήριξης στην περιφέρεια σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και άλλους χορηγούς. Τα έργα του Περιφερειακού Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης⁷⁶ (που ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 2014) αντιμετωπίζουν τις μακροπρόθεσμες ανάγκες ανθεκτικότητας και τις πρώιμες ανάγκες ανάκαμψης (οικονομικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικές και ψυχοκοινωνικές, υγειονομικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας και άλλες βασικές υπηρεσίες) για τους Σύριους πρόσφυγες, τις κοινότητες υποδοχής τους και τις διοικήσεις αυτών, και για τους εσωτερικά εκτοπισθέντες στην Ιορδανία, στον Λίβανο, στην Τουρκία και στο Ιράκ. Αυτό το ταμείο επιτρέπει μια πιο συνεκτική και ολοκληρωμένη απόκριση της ΕΕ στην κρίση και αποτελεί σήμερα ένα από τα βασικά μέσα μέσω των οποίων εφαρμόζονται τα νέα σύμφωνα ΕΕ- Ιορδανίας και Λιβάνου.

Το Ταμείο ανήλθε συνολικά σε 932 εκατ. EUR δύο έτη μετά την έναρξή του και θα ανέλθει στο 1,3 δισ. EUR έως το καλοκαίρι του 2017. Από αυτά, 815,2 εκατ. EUR προέρχονται από

⁷⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad_en

τον προϋπολογισμό της ΕΕ, 92,6 εκατ. EUR από 22 κράτη μέλη της ΕΕ και 24,6 εκατ. EUR από την Τουρκία. Προγράμματα συνολικού ύψους 767 εκατ. EUR έχουν εγκριθεί από το επιχειρησιακό συμβούλιο του ταμείου, το οποίο αποτελείται από 15 κράτη μέλη της ΕΕ και την Τουρκία (λόγω του ρόλου της ως συγχρηματοδότη). Ποσό 437 εκατ. EUR έχει υπογραφεί σε συμβάσεις που περιλαμβάνουν τη συγχρηματοδότηση, την υποστήριξη της πρωτοβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την ψυχοκοινωνική φροντίδα, πρωτοβουλίες για την ανθεκτικότητα και το βιοτικό επίπεδο, τις ανάγκες υγείας, υδροδότησης και υγιεινής καθώς και την κατασκευή σχολείων.

Το Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης της ΕΕ για την Αφρική⁷⁷, το οποίο συστάθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της Βαλέτας το 2016, υποστήριξε έξι προγράμματα στη Βόρεια Αφρική που εστιάζονται κυρίως στη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διαχείρισης της μετανάστευσης, ανταποκρινόμενο στις ανάγκες προστασίας και αντιμετώπιζοντας τα βαθύτερα αίτια της παράτυπης μετανάστευσης. Τον Ιανουάριο του 2017, αναγγέλθηκε συμπληρωματική χρηματοδότηση 200 εκατ. EUR στο πλαίσιο της κοινής ανακοίνωσης για τη μετανάστευση στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου.

Αποθεματικό ευελιξίας

Στην ανακοίνωσή της σχετικά με την ενδιάμεση αναθεώρηση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου που εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016⁷⁸, η Επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία ενός «αποθεματικού ευελιξίας» για εξωτερικά μέσα, ώστε να μπορεί η ΕΕ να αντιδρά καλύτερα σε νέες κρίσεις και απρόβλεπτες ανάγκες. Στο πλαίσιο του αποθεματικού ευελιξίας, κάθε γεωγραφικό εξωτερικό μέσο, συμπεριλαμβανομένου του ΕΜΓ, θα διατηρούσε αδιάθετο ένα αποθεματικό 10% στις αρχές του έτους για να μπορεί να ανταποκριθεί σε απρόβλεπτες ανάγκες και νέες κρίσεις, με δυνατότητα μεταφοράς στο επόμενο έτος των ποσών του εν λόγω αποθεματικού που δεν χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους. Το αποθεματικό ευελιξίας αποτελεί μέρος της προτεινόμενης αναθεώρησης του δημοσιονομικού κανονισμού.

Ευρωπαϊκό εξωτερικό επενδυτικό σχέδιο

Τον Σεπτέμβριο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα φιλόδοξο ευρωπαϊκό εξωτερικό επενδυτικό σχέδιο⁷⁹ (« το σχέδιο») για τη στήριξη των επενδύσεων σε χώρες εταίρους στην Αφρική και στις γειτονικές χώρες της Ευρώπης. Ο στόχος του είναι να ενισχύσει τις εταιρικές σχέσεις, να προωθήσει ένα νέο μοντέλο συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση μεγάλων επενδύσεων δημόσιου ενδιαφέροντος στην περιφέρεια και να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, αντιμετώπιζοντας με αυτόν τον τρόπο τις αιτίες της παράτυπης μετανάστευσης. Προτείνεται το σχέδιο να αποτελείται από τρεις συμπληρωματικούς πυλώνες: i) κινητοποίηση επενδύσεων με τον συνδυασμό των υφιστάμενων επενδυτικών μηχανισμών της ΕΕ (συνδυασμός μέσων) με ένα νέο Ευρωπαϊκό

⁷⁷ Απόφαση της Επιτροπής C(2015) 7293 final της 20ής Οκτωβρίου 2015

⁷⁸ COM(2016) 603 final της 14ης Σεπτεμβρίου 2016

⁷⁹ COM(2016) 603 581 της 14ης Σεπτεμβρίου 2016

Ταμείο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ETBA): ii) παροχή τεχνικής βοήθειας για τη βελτίωση του κανονιστικού περιβάλλοντος για τις δημόσιες αρχές και τις επιχειρήσεις στις χώρες εταίρους· και iii) βελτίωση του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος στις χώρες εταίρους, με την προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης, την καταπολέμηση της διαφθοράς και την άρση των εμποδίων στις επενδύσεις και των στρεβλώσεων της αγοράς. Ο κανονισμός για το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη - Τμήμα Εγγυήσεων, που αποτελεί μέρος του πρώτου πυλώνα, βρίσκεται σε διαδικασία έγκρισης.

Η καινοτόμος αυτή προσέγγιση έχει στόχο να παράσχει σημαντικά πρόσθετα κονδύλια στις χώρες εταίρους με τη μορφή επενδύσεων από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αποσκοπεί επίσης στο να συμπεριλάβει μια σειρά ειδικών θεματικών, εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας της ΕΕ, σε συνδυασμό με τον διαρθρωμένο πολιτικό διάλογο με στόχο τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος και του γενικού πολιτικού περιβάλλοντος στις χώρες αυτές.

Με κεφάλαια της ΕΕ συνολικού ύψους 3,35 δισ. EUR έως το 2020, το ETBA αναμένεται να κινητοποιήσει πρόσθετες επενδύσεις ύψους έως και 44 δισ. EUR. Εάν τα κράτη μέλη παράσχουν αντίστοιχες ατομικές συνεισφορές, μπορεί να κινητοποιήσει πρόσθετες επενδύσεις ύψους άνω των 88 δισ. EUR.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η εφαρμογή της αναθεώρησης της ΕΠΓ αντικατοπτρίζει μια νέα αποφασιστικότητα για να καταστεί η πολιτική πιο συναφής με τα συμφέροντα τόσο των εταίρων όσο και των κρατών μελών της ΕΕ και συμβάλλει στην ανάπτυξη σχέσεων που αντιμετωπίζουν καλύτερα τις πιεστικές κοινές προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας, σύμφωνα και για την υποστήριξη της εφαρμογής της παγκόσμιας στρατηγικής της Ύπατης Εκπροσώπου.

Ενώ οι προκλήσεις στην περιοχή παραμένουν τεράστιες, η ΕΕ ενεργεί με μεγαλύτερη ευελιξία και ευαισθησία προς τους εταίρους της, αναπτύσσοντας περιορισμένους πόρους με μεγαλύτερο αντίκτυπο. Οι βασικές αρχές της πολιτικής - διαφοροποιημένη πρόσβαση και μεγαλύτερη συμμετοχή - θα εξακολουθήσουν να καθοδηγούν την εφαρμογή της κατά τα προσεχή έτη μέσω διπλωματικής δράσης, εμπορικών και επενδυτικών σχέσεων, χρηματοδοτικής συνδρομής και μακροπρόθεσμων περιφερειακών πλαισίων.

Σε μια διαδικασία συνεχούς δέσμευσης με τους πολίτες της ΕΕ και τους πολίτες στις χώρες εταίρους, η ΕΕ θα εξακολουθήσει επίσης να ενισχύει την προβολή της ΕΠΓ, ιδίως μέσω της επισήμανσης των βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων οφελών της συνεργασίας της με τους γείτονές της.

Η παρούσα έκθεση επιβεβαιώνει επίσης την ευρεία δέσμευση όλων των ενδιαφερόμενων μερών για την εφαρμογή της αναθεώρησης, επίσης με βάση τις προτάσεις που έγιναν κατά τις εκτενείς διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2015. Καταδεικνύει σαφώς ότι μετά την έγκριση της αναθεώρησης έχουν γίνει ουσιαστικά βήματα για την υλοποίηση των εν λόγω δεσμεύσεων.